

Środa, 7 lipca 2021 r.

P9_TA(2021)0347

Stary Kontynent się starzeje – możliwości i wyzwania po roku 2020 związane z polityką dotyczącą starzenia się społeczeństwa

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 7 lipca 2021 r. w sprawie starzenia się Starego Kontynentu – możliwości i wyzwania po roku 2020 związane z polityką dotyczącą starzenia się społeczeństwa (2020/2008(INI))

(2022/C 99/13)

Parlament Europejski,

- uwzględniając art. 6, 153, 156 oraz 174 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej,
- uwzględniając Kartę praw podstawowych Unii Europejskiej („Karta”), w szczególności jej art. 21, 23, 24, 25, 26, 31, 32, 33, 34 i 35,
- uwzględniając Konwencję ONZ o prawach osób niepełnosprawnych,
- uwzględniając wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej stwierdzający, że zasada niedyskryminacji ze względu na wiek stanowi ogólną zasadę prawa unijnego, będąc przypadkiem szczególnym równego traktowania ⁽¹⁾,
- uwzględniając konkluzje Rady z dnia 7 czerwca 2010 r. dotyczące aktywności osób starszych,
- uwzględniając konkluzje Rady z dnia 9 września 2020 r. dotyczące praw człowieka, uczestnictwa i dobrostanu osób starszych w erze cyfryzacji,
- uwzględniając Agendę ONZ na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 oraz cele zrównoważonego rozwoju ONZ,
- uwzględniając deklarację polityczną i Madrycki międzynarodowy plan działania w kwestii starzenia się społeczeństw przyjęte przez Drugie Światowe Zgromadzenie na temat Starzenia się Społeczeństw w dniach 8–12 kwietnia 2002 r.,
- uwzględniając deklarację ministerialną pt. „Zrównoważone społeczeństwo dla wszystkich pokoleń. Wykorzystanie potencjału dłuższego życia” przyjętą 22 września 2017 r. podczas czwartej konferencji ministerialnej Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ na temat starzenia się w Lizbonie,
- uwzględniając sprawozdanie niezależnej ekspert ONZ ds. korzystania ze wszystkich praw człowieka przez osoby starsze dotyczące wpływu choroby koronawirusowej (COVID-19) na korzystanie ze wszystkich praw człowieka przez osoby starsze, przedłożone na 75. sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ 21 lipca 2020 r.,
- uwzględniając Europejski filar praw socjalnych,
- uwzględniając decyzję Parlamentu Europejskiego i Rady nr 940/2011/UE z dnia 14 września 2011 r. w sprawie Europejskiego Roku Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej (2012) ⁽²⁾ oraz poprzedzający ją komunikat Komisji z dnia 6 września 2010 r. (COM(2010)0462),
- uwzględniając zalecenie Rady z dnia 19 grudnia 2016 r. w sprawie ścieżek poprawy umiejętności: nowe możliwości dla dorosłych ⁽³⁾,
- uwzględniając zalecenie Rady z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie ⁽⁴⁾,

⁽¹⁾ Wyrok z dnia 22 listopada 2005 r. w sprawie C-144/04 *Werner Mangold przeciwko Rüdiger Helm*, ECLI: EU:C:2005:709.

⁽²⁾ Dz.U. L 246 z 23.9.2011, s. 5.

⁽³⁾ Dz.U. C 484 z 24.12.2016, s. 1.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 189 z 4.6.2018, s. 1.

Środa, 7 lipca 2021 r.

- uwzględniając swoje rezolucje z dnia 7 września 2010 r. w sprawie roli kobiet w starzejącym się społeczeństwie ⁽⁵⁾ oraz z dnia 15 listopada 2018 r. w sprawie usług opieki w UE na rzecz poprawy sytuacji w zakresie równouprawnienia płci ⁽⁶⁾,
- uwzględniając rezolucję Parlamentu Europejskiego z dnia 11 listopada 2010 r. w sprawie wyzwań demograficznych i solidarności między pokoleniami ⁽⁷⁾,
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 26 maja 2016 r. w sprawie ubóstwa: perspektywa płci ⁽⁸⁾,
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 13 września 2016 r. w sprawie tworzenia na rynku pracy warunków sprzyjających równowadze między życiem zawodowym a prywatnym ⁽⁹⁾,
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 14 czerwca 2017 r. w sprawie potrzeby opracowania unijnej strategii mającej na celu wyeliminowanie różnic w emeryturach ze względu na płeć i zapobieganie występowaniu takich różnic ⁽¹⁰⁾,
- uwzględniając swoją rezolucję z dnia 14 listopada 2017 r. w sprawie wykorzystania instrumentów polityki spójności przez regiony w reakcji na zmiany demograficzne ⁽¹¹⁾,
- uwzględniając swoją rezolucję ustawodawczą z dnia 28 marca 2019 r. w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego „Erasmus+”: unijny program na rzecz kształcenia, szkolenia, młodzieży i sportu oraz uchylającego rozporządzenie (UE) nr 1288/2013 ⁽¹²⁾,
- uwzględniając dyrektywę Rady 2000/78/WE z dnia 27 listopada 2000 r. ustanawiającą ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy ⁽¹³⁾ i ustanawiającą zasadę niedyskryminacji w dziedzinie zatrudnienia i pracy ze względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną,
- uwzględniając wniosek Komisji z dnia 2 lipca 2008 r. dotyczący dyrektywy Rady w sprawie wprowadzenia w życie zasady równego traktowania osób bez względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną (COM(2008)0426) oraz stanowisko Parlamentu z dnia 2 kwietnia 2009 r. dotyczące proponowanej dyrektywy ⁽¹⁴⁾,
- uwzględniając komunikat Komisji z dnia 12 października 2006 r. pt. „Demograficzna przyszłość Europy – przekształcić wyzwania w nowe możliwości” (COM(2006)0571),
- uwzględniając sprawozdanie Komisji z dnia 15 grudnia 2006 r. pt. „Gospodarka europejska – wpływ starzenia się społeczeństwa na wydatki publiczne: prognozy wydatków państw EU-25 na emerytury, opiekę zdrowotną, opiekę długookresową, edukację i bezrobocie (2004–2050)”,
- uwzględniając sprawozdanie Komisji i Komitetu Ochrony Socjalnej dla ministrów zasiadających w Radzie ds. Zatrudnienia i Polityki Społecznej z dnia 7 października 2014 r. pt. „Odpowiednia ochrona socjalna wobec potrzeb w zakresie opieki długoterminowej w starzejącym się społeczeństwie”,
- uwzględniając komunikat Komisji z dnia 26 kwietnia 2017 r. pt. „Inicjatywa na rzecz wspierania równowagi między życiem zawodowym a prywatnym pracujących rodziców i opiekunów” (COM(2017)0252),
- uwzględniając sprawozdanie Komisji z dnia 24 listopada 2017 r. pt. „Sprawozdanie na temat starzenia się społeczeństwa 2018: podstawowe założenia i metodyka prognozy”,

⁽⁵⁾ Dz.U. C 308 E z 20.10.2011, s. 49.

⁽⁶⁾ Dz.U. C 363 z 28.10.2020, s. 80.

⁽⁷⁾ Dz.U. C 74 E z 13.3.2012, s. 19.

⁽⁸⁾ Dz.U. C 76 z 28.2.2018, s. 93.

⁽⁹⁾ Dz.U. C 204 z 13.6.2018, s. 76.

⁽¹⁰⁾ Dz.U. C 331 z 18.9.2018, s. 60.

⁽¹¹⁾ Dz.U. C 356 z 4.10.2018, s. 10.

⁽¹²⁾ Dz.U. C 108 z 26.3.2021, s. 965.

⁽¹³⁾ Dz.U. L 303 z 2.12.2000, s. 16.

⁽¹⁴⁾ Dz.U. C 137 E z 27.5.2010, s. 68.

Środa, 7 lipca 2021 r.

- uwzględniając międzyinstytucjonalny dokument Komisji z dnia 25 maja 2018 r. pt. „Sprawozdanie na temat starzenia się społeczeństwa 2018: prognozy gospodarcze i budżetowe dla 28 państw członkowskich UE” (na lata 2016–2070)
- uwzględniając sprawozdanie Komisji z dnia 5 marca 2020 r. pt. „Unia równości: strategia na rzecz równouprawnienia płci na lata 2020–2025” (COM(2020)0152),
- uwzględniając sprawozdanie Komisji z dnia 17 czerwca 2020 r. w sprawie skutków zmian demograficznych (COM(2020)0241),
- uwzględniając sprawozdanie Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) z dnia 1 kwietnia 2002 r. pt. „Aktywne starzenie się: ramy polityki”,
- uwzględniając sprawozdanie WHO z dnia 1 października 2007 r. pt. „Miasta na świecie przyjazne dla osób starszych: przewodnik”,
- uwzględniając sprawozdanie WHO z dnia 30 września 2015 r. na temat starzenia się i zdrowia;
- uwzględniając globalną strategię i plan działania WHO w sprawie starzenia się i zdrowia na lata 2016–2020 oraz decyzję ONZ o ogłoszeniu lat 2021–2030 Dekadą starzenia się w dobrym zdrowiu,
- uwzględniając Zasady działania ONZ na rzecz osób starszych przyjęte rezolucją Zgromadzenia Ogólnego nr 46/91 z dnia 16 grudnia 1991 r.,
- uwzględniając Global AgeWatch Index 2015,
- uwzględniając sprawozdanie ONZ z 2019 roku w sprawie starzenia się ludności na świecie,
- uwzględniając stanowisko, że aktywne starzenie się jest jednym z kluczowych elementów strategii Europa 2020,
- uwzględniając Europejski program na rzecz umiejętności służący zrównoważonej konkurencyjności, sprawiedliwości społecznej i odporności,
- uwzględniając brytyjską ustawę z 2010 r. o równości, na mocy której dyskryminację ze względu na tranżycję, orientację seksualną i płć uznaje się za nielegalną,
- uwzględniając dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1158 z dnia 20 czerwca 2019 r. w sprawie równowagi między życiem zawodowym a prywatnym rodziców i opiekunów oraz uchylającą dyrektywę Rady 2010/18/UE⁽¹⁵⁾ (dyrektywa w sprawie równowagi między życiem zawodowym a prywatnym),
- uwzględniając art. 54 Regulaminu,
- uwzględniając opinię przedstawioną przez Komisję Rolnictwa i Rozwoju Wsi,
- uwzględniając stanowisko w formie poprawek przedstawione przez Komisję Praw Kobiet i Równouprawnienia,
- uwzględniając sprawozdanie Komisji Zatrudnienia i Spraw Socjalnych (A9-0194/2021),

Uwagi ogólne

- A. mając na uwadze, że starzenie się społeczeństw w Europie jest zjawiskiem demograficznym, które wiąże się zarówno ze spadkiem płodności i śmiertelności, jak i z dłuższym średnim trwaniem życia;
- B. mając na uwadze, że liczba mieszkańców UE maleje; mając na uwadze, że w 1960 r. mieszkańcy UE stanowili 13,5 % światowej populacji, w 2018 r. 6,9 %, i oczekuje się, że do 2070 r. będą stanowić ok. 4 %⁽¹⁶⁾; mając na uwadze, że sytuacja ta wiąże się m.in. ze spadkiem współczynnika urodzeń w UE w porównaniu z innymi regionami świata, co prowadzi do starzenia się społeczeństwa i ma wpływ na strukturę wiekową i względny odsetek różnych grup

⁽¹⁵⁾ Dz.U. L 188 z 12.7.2019, s. 79.

⁽¹⁶⁾ COM(2020)0241.

Środa, 7 lipca 2021 r.

- wiekowych oraz przyczynia się do odwrócenia piramidy demograficznej; mając na uwadze, że przemiany demograficzne są zjawiskiem powszechnym, a zmniejszający się udział ludności UE w światowej populacji odzwierciedla wcześniejsze rozpoczęcie się tego globalnego procesu⁽¹⁷⁾; mając na uwadze, że nie należy nie doceniać aktywnego udziału osób starszych w społeczeństwie; mając na uwadze, że ponad 20 % osób w wieku 65–74 lat oraz ok. 15 % osób w wieku 75 lat lub starszych uczestniczy w formalnej lub nieformalnej działalności wolontariackiej⁽¹⁸⁾;
- C. mając na uwadze, że obecna sytuacja demograficzna wywiera poważny wpływ na spójność społeczną, gospodarczą i terytorialną UE; mając na uwadze, że istotne jest, aby UE uwzględniała aspekty demograficzne we wszystkich swoich politykach; mając na uwadze, że oczekuje się znacznego spadku liczby ludności w wieku produkcyjnym (osoby w wieku 15–64 lat) – z 333 mln w 2016 r. do 292 mln w 2070 r.; mając na uwadze, że według prognoz do 2100 r. osoby w wieku 80 lat i starsze będą stanowić 14,6 %⁽¹⁹⁾;
- D. mając na uwadze, że równość płci jest podstawową wartością UE, uznaną w Traktatach i Karcie, oraz mając na uwadze, że UE jest zobowiązana włączać ją do wszystkich swoich działań;
- E. mając na uwadze, że długowieczność jest niezwykle zbiorowym osiągnięciem, którego podstawą są znaczne postępy w rozwoju gospodarczym i społecznym oraz w dziedzinie zdrowia, co znacznie poprawiło jakość życia i przyczyniło się do wzrostu średniego trwania życia mężczyzn i kobiet o 10 lat w ciągu ostatniego półwiecza; mając na uwadze, że według oczekiwań w latach 2016–2070 średnie trwanie życia wydłuży się z 78,3 do 86,1 lat w przypadku mężczyzn i z 83,7 do 90,3 lat w przypadku kobiet; mając na uwadze, że wzrost przeciętnego trwania życia należy traktować, w każdych okolicznościach, jako czynnik postępu cywilizacyjnego, a nigdy jako ograniczenie; mając na uwadze, że według danych w 2018 r. szacowana liczba lat zdrowego życia wyniosła 64,2 lata dla kobiet i 63,7 lat dla mężczyzn⁽²⁰⁾; mając jednak na uwadze, że rozbieżność między średnim trwaniem życia a latami zdrowego życia budzi niepokój i należy pilnie zająć się tą kwestią;
- F. mając na uwadze, że dłuższe, zdrowsze życie jest cenne zarówno dla jednostek, jak i dla społeczeństw, gdyż stwarza nowe możliwości uczestnictwa i integracji osób starszych w życiu gospodarczym i społecznym; mając na uwadze, że aktywność społeczna w starszym wieku poprawia z kolei stan zdrowia i dobrostan jednostki; mając na uwadze, że istnieje korelacja między długowiecznością a statusem społecznym; mając na uwadze, że uczestnictwo w różnych działaniach społecznych, takich jak wolontariat, sport czy hobby, a także regularne kontakty z rodziną i znajomymi zwykle mają korzystny wpływ na ogólny stan zdrowia osób starszych i zapobiegają ich izolacji;
- G. mając na uwadze, że od 2012 r. przyrost naturalny ludności UE jest ujemny – notuje się więcej zgonów niż urodzeń, np. w 2019 r. odnotowano ich odpowiednio 4,7 mln i 4,2 mln; mając na uwadze spadający współczynnik płodności w UE, który w 2018 r. obniżył się do 1,55; mając na uwadze, że jest to związane z różnymi czynnikami, takimi jak poprawa stanu zdrowia i wyższy poziom wykształcenia⁽²¹⁾, ale także ogólna sytuacja społeczno-gospodarcza, w tym niepewność i dewaluacja dochodów, która ma wpływ na wszystkie grupy, przede wszystkim na ludzi młodych, w szczególności na jakość ich życia, równowagę między życiem zawodowym a prywatnym oraz plany życiowe; mając na uwadze, że zmiany demograficzne mogą mieć wpływ na zrównoważony rozwój gospodarczy i społeczny UE w perspektywie średnio- i długoterminowej; mając na uwadze, że dostęp do wysokiej jakości usług publicznych jest czynnikiem o decydującym znaczeniu dla jakości życia; mając na uwadze, że gospodarczy i społeczny wpływ zmian demograficznych uwypukla potrzebę wzmocnienia systemów zabezpieczenia społecznego i opieki zdrowotnej;
- H. mając na uwadze, że istnieją badania wskazujące na korelację między wskaźnikami płodności a polityką sprzyjającą lepszym możliwościom zatrudnienia, godnymi warunkami pracy i życia, elastyczną organizacją pracy, godnym wsparciem dla rodzin, wsparciem finansowym podczas urlopu macierzyńskiego, ojcowskiego i rodzicielskiego, wysoką jakością opieki nad dziećmi od wczesnych lat oraz równiejszym podziałem obowiązków opiekuńczych między mężczyznami i kobietami;

⁽¹⁷⁾ ONZ, „Changing population age structures and sustainable development: a concise report” [Zmiana struktury wiekowej ludności a zrównoważony rozwój: zwięzłe sprawozdanie], 2017.

⁽¹⁸⁾ Eurostat, „Ageing Europe – statistics on social life and opinions” [Starzejąca się Europa – statystyki dotyczące życia społecznego i opinii], dane pobrane w lipcu 2020 r.

⁽¹⁹⁾ Eurostat, „Population structure and ageing” [Struktura i starzenie się ludności], dane pobrane w sierpniu 2020 r.

⁽²⁰⁾ Dokument roboczy służb Komisji z dnia 17 czerwca 2020 r. załączony do sprawozdania w sprawie skutków zmian demograficznych (SWD(2020)0109), s. 7.

⁽²¹⁾ ONZ, „Changing population age structures and sustainable development: a concise report” [Zmiana struktury wiekowej ludności a zrównoważony rozwój: zwięzłe sprawozdanie], 2017, s. 11.

Środa, 7 lipca 2021 r.

- I. mając na uwadze, że wskaźniki zatrudnienia w niepełnym wymiarze czasu pracy są wyższe w przypadku kobiet (31,3 %) niż w przypadku mężczyzn (8,7 %), a także dotyczą starszych kobiet (49,8 % starszych mężczyzn w porównaniu z 64,1 % starszych kobiet); mając na uwadze, że w 2018 r. zwykły wymiar godzin pracy w UE-28 wynosił średnio 30,3 godziny tygodniowo dla mężczyzn w wieku od 65 do 74 lat i 24,1 godziny tygodniowo dla kobiet w tym samym wieku, a także mając na uwadze, że oczekuje się, iż mężczyźni będą aktywni zawodowo przez 38,6 lat, a w przypadku kobiet wskaźnik ten wynosi 33,7 lat⁽²²⁾;
- J. mając na uwadze, że zlikwidowanie luki w zatrudnieniu między kobietami a mężczyznami zależy od zapewnienia podstawowych praw socjalnych i świadczenia podstawowych usług społecznych;
- K. mając na uwadze, że kobiety w wieku od 55 do 64 lat mają niższy wskaźnik zatrudnienia niż mężczyźni (52,4 % dla kobiet w porównaniu z 65,4 % dla mężczyzn) i to one najprawdopodobniej będą świadczyć nieformalne usługi opiekuńcze w domu⁽²³⁾;
- L. mając na uwadze, że łączna liczba osób w wieku produkcyjnym (15–64 lat) w UE spadnie w latach 2005–2030 o 20,8 mln w miarę przechodzenia na emeryturę pokolenia wyżu demograficznego, co zwiększy obciążenie systemów opieki zdrowotnej i systemów emerytalnych państw członkowskich; mając na uwadze, że według oczekiwań łączny współczynnik obciążenia demograficznego osiągnie do 2100 r. 57 %, czyli prawie dwa razy więcej niż w 2019 r. (31 %);
- M. mając na uwadze, że mediana wieku w UE-28 wzrosła z 38,3 lat w 2001 r. do 43,1 lat w 2018 r.⁽²⁴⁾; mając na uwadze, że w 2018 r. 19 % obywateli UE miało 65 lat lub więcej, oraz mając na uwadze, że ich potrzeby należy uwzględnić w procesie podejmowania decyzji politycznych na szczeblu unijnym, krajowym i regionalnym;
- N. mając na uwadze, że w życiu zachodzą zmiany takie jak utrata partnera, krewnych lub przyjaciół, pogorszenie stanu zdrowia oraz zmiany przyzwyczajeń, wzorców pracy i sytuacji finansowej; mając na uwadze, że osoby starsze są szczególnie narażone na zjawiska wykluczenia społecznego i izolacji; mając na uwadze, że coraz większa liczba osób dorosłych w UE doświadcza izolacji społecznej (75 mln osób – 18 % ludności); mając na uwadze, że ryzyko izolacji społecznej jest najwyższe wśród osób starszych, natomiast poczucie osamotnienia jest największym problemem w grupie wiekowej 26–45 lat⁽²⁵⁾;
- O. mając na uwadze, że ponad 50 % opiekunów w wieku poniżej 65 lat łączy opiekę z zatrudnieniem; mając na uwadze, że – jak często podkreśla Komisja – obowiązki opiekuńcze są jedną z głównych przyczyn niższego poziomu uczestnictwa kobiet w rynku pracy, ponieważ albo skracają one swój czas pracy, albo całkowicie rezygnują z płatnej pracy, co oznacza dla Europy stratę w wysokości 370 mld EUR rocznie; mając na uwadze, że według danych szacunkowych 80 % wszystkich usług opiekuńczych w całej UE świadczą opiekunowie nieformalni, którymi są najczęściej kobiety (75 %), co wskazuje na zróżnicowanie sytuacji kobiet i mężczyzn pod względem sprawowania opieki, silnie wpływające na lukę emerytalną między kobietami a mężczyznami; mając na uwadze, że problemem jest zwłaszcza opieka świadczona przez opiekunów nieformalnych, którzy nie mają żadnej formalnej umowy o pracę, ponieważ w ten sposób pozostają oni poza rynkiem pracy i są pozbawieni możliwości legalizacji; mając na uwadze, że tego typu sytuacja ma podwójny negatywny skutek, polegający na tym, że z jednej strony opiekunowie nieformalni (głównie kobiety) są z reguły nisko opłacani, nie mają ochrony socjalnej ani nie płacą składek na ubezpieczenie społeczne, w wyniku czego albo nie otrzymują emerytury po zakończeniu życia zawodowego, albo otrzymują jedynie emeryturę minimalną, a z drugiej strony tego typu sytuacja ma negatywne skutki dla państwa i jego właściwych instytucji, które są pozbawione składek na ubezpieczenie społeczne i podatków opłacanych przez pracodawców i pracowników;
- P. mając na uwadze, że we wszystkich kategoriach wiekowych osoby z niepełnosprawnościami lub osoby należące do mniejszości etnicznych, rasowych, językowych, seksualnych lub innych ukrywały lub ukrywają część swojej tożsamości ze względu na obawę lub groźbę odrzucenia lub nadużyć; mając na uwadze, że osobom starszym z niepełnosprawnościami lub mającym odmienne pochodzenie rasowe, etniczne lub społeczne, odmienne cechy genetyczne, inną orientację seksualną lub używającym innego języka częściej grozi dyskryminacja, stygmatyzacja i procedury przeprowadzane bez ich zgody oraz osoby te są w większym stopniu zagrożone wykluczeniem społecznym;

⁽²²⁾ Eurostat, „Ageing Europe: Looking at the lives of older people in the EU” [Starzejąca się Europa. Spojrzenie na życie ludzi starszych w UE] (2019).

⁽²³⁾ Eurostat, „Ageing Europe: Looking at the lives of older people in the EU” [Starzejąca się Europa. Spojrzenie na życie ludzi starszych w UE] (2019).

⁽²⁴⁾ Biuro Analiz Parlamentu Europejskiego, „Prognoza demograficzna dla Unii Europejskiej”, marzec 2020 r., s. 3.

⁽²⁵⁾ Unijne centrum naukowe: służba Komisji do spraw nauki i wiedzy, „How lonely are Europeans?” [Jak samotni są Europejczycy?], 12 czerwca 2019 r.

Środa, 7 lipca 2021 r.

- Q. mając na uwadze, że pandemia COVID-19 również ma duży wpływ na demografię; mając na uwadze, że wiele osób starszych zmarło i, jak sugerują niektóre badania, koronawirus miał znaczny wpływ na trendy populacyjne UE, takie jak skrócenie średniego trwania życia lub planowanie rodziny;
- R. mając na uwadze, że przy opracowywaniu naszej polityki dotyczącej starzenia się należy odpowiednio uwzględnić wpływ różnic między płciami na zdrowie i nierówności w zakresie zdrowia związane z czynnikami społeczno-kulturowymi; mając na uwadze, że niektóre choroby i dolegliwości związane z wiekiem, takie jak depresja lub choroby układu krążenia, odmiennie wpływają na kobiety i mężczyzn; mając na uwadze, że na niektóre choroby i dolegliwości, takie jak choroba Alzheimera lub demencja, rak piersi, nietrzymanie moczu, osteoporoza i choroba zwyrodnieniowa stawów, cierpi więcej kobiet niż mężczyzn; mając na uwadze, że częstość występowania takich dolegliwości będzie się zwiększać w naszych starzejących się społeczeństwach;
- S. mając na uwadze, że zmiany demograficzne nie mają jednakowego wpływu na wszystkie kraje i regiony, lecz bardziej oddziałują na te regiony, które już są opóźnione w rozwoju, co jeszcze bardziej pogarsza dotychczasowe nierówności terytorialne i społeczne; mając na uwadze, że wyludnianie najbardziej dotyka regiony wiejskie, peryferyjne i najbardziej oddalone, w tym wyspy, gdyż przede wszystkim młodzież i kobiety opuszczają te regiony, co prowadzi do wzrostu odsetka osób starszych mieszkających na tych obszarach i może zwiększyć ryzyko izolacji społecznej; mając na uwadze, że w niektórych regionach ludność wiejska może być mniej narażona na ubóstwo i wykluczenie społeczne niż ludność miejska ⁽²⁶⁾;
- T. mając na uwadze, że liczba osób starszych (80-letnich i starszych) w UE wzrośnie w latach 2010–2030 o 57,1 % ⁽²⁷⁾, co wiąże się z istotnymi konsekwencjami dla systemów zabezpieczenia społecznego;
- U. mając na uwadze, że środki izolacji stosowane w związku z pandemią COVID-19 i recesja gospodarcza miały nieproporcjonalny wpływ na kobiety ze względu na nierówny podział obowiązków opiekuńczych, specjalizację sektorową i nasilenie przemocy w rodzinie;
- V. mając na uwadze, że w latach 2000–2015 populacja osób w wieku 60 lat i starszych w UE zwiększyła się w miastach o 68 %, a na obszarach wiejskich o 25 %;
- W. mając na uwadze, że według Europejskiej Sieci Obserwacyjnej Planowania Przestrzennego liczba ludności w europejskich aglomeracjach wzrośnie do 2050 r. o 24,1 mln i będzie stanowić niemal połowę ogółu ludności UE, a liczba ludności na obszarach wiejskich zmaleje o 7,9 mln osób;
- X. mając na uwadze, że starsze kobiety zwykle częściej niż starsi mężczyźni napotykać poważne trudności w dostępie do podstawowych towarów i usług, takich jak opieka zdrowotna, opieka długoterminowa i godziwe warunki mieszkaniowe, ze względu na szereg czynników, takich jak różnice w poziomie płac i emerytur kobiet i mężczyzn, dłuższe średnie trwanie życia kobiet lub większy odsetek starszych kobiet żyjących samotnie ⁽²⁸⁾;
- Y. mając na uwadze, że osoby starsze częściej mają ograniczony dostęp do internetu i zwykle brakuje im świadomości i wiedzy na temat istniejących i powstających technologii; mając na uwadze, że jedynie 35 % osób w wieku 55–74 lat posiada podstawowe umiejętności cyfrowe, w porównaniu z 82 % osób w wieku 16–24 lat ⁽²⁹⁾, w związku z czym osoby starsze są bardziej narażone na wykluczenie, w tym wykluczenie cyfrowe; mając na uwadze, że zarówno społeczne, jak i cyfrowe wykluczenie osób starszych spotęgowało się z powodu środków izolacji i środków socjalnych podjętych przez państwa członkowskie w reakcji na pandemię COVID-19; mając na uwadze, że technologie wolne od barier i przyjazne dla użytkownika mogą pomóc w pokonaniu tych wyzwań; mając na uwadze, że Rada podjęła ten problem w 2020 r. i wydała konkluzje dotyczące praw człowieka, uczestnictwa i dobrostanu osób starszych w erze cyfryzacji,

⁽²⁶⁾ Biuro Analiz Parlamentu Europejskiego, „Prognoza demograficzna dla Unii Europejskiej”, marzec 2020 r., s. 16.

⁽²⁷⁾ Scenariusz bazowy Eurostat.

⁽²⁸⁾ Eurostat, „Ageing Europe: Looking at the lives of older people in the EU” [Starzejąca się Europa. Spojrzenie na życie ludzi starszych w UE] (2019).

⁽²⁹⁾ Komisja Europejska, Indeks gospodarki cyfrowej i społeczeństwa cyfrowego (DESI) 2020, s. 52.

Środa, 7 lipca 2021 r.

- Z. mając na uwadze, że w latach 1998–2018 liczba ludności w niektórych regionach UE zmniejszyła się nawet o 15 % ze względu na szybkie wyludnianie i starzenie się społeczeństwa; mając na uwadze, że szybkie zmiany demograficzne skutkują nieproporcjonalnie wysokimi kosztami dostosowania; mając na uwadze, że prawie dwie trzecie regionów, w których szybko zmniejsza się liczba ludności, charakteryzują się niskim PKB na mieszkańca⁽³⁰⁾; mając na uwadze, że starzenie się społeczeństwa powoduje zmniejszanie się liczby ludności w wieku produkcyjnym i może doprowadzić do upadku gmin i wsi w całej UE; mając na uwadze, że decyzje o połączeniu gmin i wsi lub ich włączeniu do innych gmin lub miast mogą również spowodować całkowity zanik gmin i wsi;
- AA. mając na uwadze, że we wszystkich dziedzinach polityki dotyczących szans i wyzwań demograficznych trzeba przyjmować podejście włączające, oparte na prawach i dowodach oraz skoncentrowane na człowieku, a także przestrzegać zasad równości, zwłaszcza równości płci, i niedyskryminacji, a także chronić prawa kobiet, w tym prawa seksualne i reprodukcyjne oraz prawa gospodarcze; mając na uwadze, że podejmowanie wyzwań demograficznych nie może w żadnym razie podważać indywidualnej niezależności prokreacyjnej; mając na uwadze, że dostęp do usług i towarów z zakresu zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego ma podstawowe znaczenie dla dobrostanu fizycznego, psychicznego i społecznego;
- AB. mając na uwadze, że w niektórych państwach członkowskich występują tendencje do instrumentalizacji zmian demograficznych, aby osłabić prawa i zdrowie reprodukcyjne i seksualne, co przyczynia się do erozji wolności osobistych; mając na uwadze, że wszelkie strategie polityczne dotyczące zmian demograficznych muszą być oparte na prawach, ukierunkowane na ludzi, dostosowane do potrzeb i oparte na dowodach oraz muszą chronić prawa seksualne i reprodukcyjne;
- AC. mając na uwadze, że polityki i działania UE w zakresie starzenia się i zmian demograficznych muszą być w pełni zgodne z europejską strategią na rzecz równouprawnienia płci na lata 2020–2025; mając na uwadze, że istnieje ścisła korelacja między wyzwaniami demograficznymi a uwzględnianiem aspektu płci, co powinno znaleźć odzwierciedlenie w odpowiednich działaniach politycznych;
- AD. mając na uwadze, że statystyki dotyczące budżetu czasu pokazują nierówny podział pracy opiekuńczej według płci w całej Europie; mając na uwadze, że pomimo znacznych różnic krajowych związanych z rozszerzeniem zakresu opieki społecznej i usług socjalnych oraz różnych współczynników aktywności zawodowej kobiety ponoszą nieproporcjonalną część ciężaru opieki, co ma poważne konsekwencje dla ich wyników na rynku pracy i ich decyzji rozrodczych;
- AE. mając na uwadze, że szczególną uwagę należy zwracać na osoby w podeszłym wieku, aby w razie potrzeby pomóc osobom tracącym samodzielność i zapobiec ich izolacji;
- AF. mając na uwadze, że od 2013 r. w UE stopniowo rośnie odsetek zagrożonych ubóstwem emerytów w wieku 65 lat i starszych;
- AG. mając na uwadze, że osoby starsze wnoszą wkład w funkcjonowanie społeczeństwa, m.in. jako pracownicy, opiekunowie i wolontariusze, i nie przestały go wносить podczas pandemii COVID-19; mając na uwadze, że np. wielu starszych pracowników medycznych powróciło z emerytury, aby pomóc w walce z pandemią; mając na uwadze, że nieformalni opiekunowie, z których większość to kobiety, podjęli wzmożony wysiłek, aby zrekompensować ograniczenia w dostępności usług edukacji, opieki nad dziećmi i opieki długoterminowej podczas pandemii;
- AH. mając na uwadze, że starzejące się społeczeństwo może stanowić źródło wiedzy o lokalnych tradycjach, żywności i sposobie życia na obszarach wiejskich, co z kolei można wykorzystać, aby rozwijać lokalną turystykę i biznes;
- AI. mając na uwadze, że w oczekiwanej długoterminowej wizji dotyczącej obszarów wiejskich przedstawiona zostanie w zarysie unijna strategia przeciwdziałania wpływowi zmian demograficznych na strukturę społeczno-gospodarczą;

⁽³⁰⁾ SWD(2020)0109, s. 42.

Środa, 7 lipca 2021 r.

- AJ. mając na uwadze, że wymiana pokoleń jest jednym ze szczegółowych celów wspólnej polityki rolnej (WPR) po 2020 r.; mając na uwadze, że transfer wiedzy i międzypokoleniowa wymiana wiedzy mają kluczowe znaczenie dla zwiększenia współpracy i solidarności międzypokoleniowej, a tym samym zniwelowania różnic pokoleniowych;

Zdrowie i opieka

- AK. mając na uwadze, że należy zawsze brać pod uwagę ryzyko etyczne wynikające ze stosowania technologii w dziedzinie zdrowia;
- AL. mając na uwadze, że WHO definiuje zdrowe starzenie się jako proces rozwoju i utrzymania zdolności funkcjonalnej umożliwiający dobrostan w starszym wieku; mając na uwadze, że istnieje korelacja między postrzeganym stanem zdrowia a dochodem; mając na uwadze, że w 2017 r. mniej niż jedna trzecia (32,4 %) osób starszych w pierwszym kwintyle dochodów (20 % ludności o najniższych dochodach) postrzegała swój stan zdrowia jako dobry lub bardzo dobry, natomiast wśród 20 % osób starszych o najwyższym dochodzie wskaźnik ten wynosił 54,7 %⁽³¹⁾; mając na uwadze, że wyniki Europejskiego Ankietowego Badania Zdrowia pokazują, że u większości starszych osób stwierdzono występowanie chorób lub dolegliwości przewlekłych, a tylko co dziesiąta osoba deklarowała brak takich problemów, a także mając na uwadze, że wiele rodzajów niepełnosprawności ujawnia się lub nasila w podeszłym wieku; mając na uwadze, że prawie połowa osób starszych w UE (w wieku 65 lat i starszych) wskazała trudności z co najmniej jedną czynnością osobistą lub pracami domowymi⁽³²⁾; mając na uwadze, że w 2018 r. około jedna czwarta ludności UE doświadczała długotrwałych ograniczeń z powodu problemów zdrowotnych⁽³³⁾; mając na uwadze, że ok. 15 % osób dorosłych w wieku 60 lat i starszych cierpi na zaburzenia psychiczne;
- AM. mając na uwadze, że w większości krajów rozwiniętych za osoby starsze uważa się osoby w wieku 65 lat i starsze; mając na uwadze, że grupa wiekowa powyżej 65. roku życia jest wysoce niejednorodna i występują w niej znaczne różnice pod względem zdrowia, stylu życia, statusu, a także warunków życia i uwarunkowań społecznych; mając na uwadze, że w związku z tym należy unikać uogólnień; mając na uwadze, że skupienie się na wieku 65 lat jako górnej granicy przy gromadzeniu danych często nie odpowiada realiom aktywności ekonomicznej i społecznej osób starszych, przez co pozyskiwane dane są niepełne i nieprecyzyjne; mając na uwadze, że w wielu statystykach i podczas pozyskiwania danych nie uwzględnia się osób starszych, gdyż powszechnie nie gromadzi się danych dotyczących osób w wieku powyżej 65 lat; mając na uwadze, że podejście to przestało być adekwatne ze względu na rosnący odsetek ludności dożywającej starszego wieku;
- AN. mając na uwadze, że choć w większości krajów europejskich różnice w wykształceniu kobiet i mężczyzn wypadają korzystnie dla kobiet, to mimo to kobiety płacą wysoką cenę pod względem zawodowym za macierzyństwo, podczas gdy mężczyźni korzystają z bonusów z tytułu ojcostwa w postaci współczynnika aktywności i wynagrodzenia; mając na uwadze, że ważne jest pokazanie trudności, z jakimi zmagają się kobiety, starając się pogodzić macierzyństwo z rozwojem kariery zawodowej, co ogranicza dostępne opcje, zarówno jeśli chodzi o macierzyństwo, jak i o rozwój kariery zawodowej; mając na uwadze, że balansowanie między karierą zawodową i macierzyństwem zazwyczaj kończy się tym, że kobiety przesuwają wiek urodzenia dziecka, maleje potencjalna liczba dzieci lub kobiety pozostają bezdzietne; mając na uwadze, że wszystkie te czynniki powodują spadek współczynnika płodności poniżej wskaźnika zastępowalności pokoleń, co z kolei prowadzi do starzenia się społeczeństwa;
- AO. mając na uwadze, że liczba osób, które są zależne od pomocy innych osób lub które mają potrzeby w zakresie zdrowia i opieki długoterminowej, wzrasta wraz z wiekiem; mając na uwadze, że odsetek osób potrzebujących takich usług jest wyższy wśród osób w wieku 80 lat lub starszych; mając na uwadze, że niesamodzielność pogłębia się wraz ze starzeniem się, lecz wpływają na nią także inne elementy, takie jak czynniki społeczno-gospodarcze i środowiskowe, poziom wykształcenia, kontakty międzyludzkie oraz osobisty dobrostan; mając na uwadze, że potrzeby w zakresie opieki i wsparcia są zróżnicowane, a także różne są odpowiednie środki służące zapewnieniu autonomii i samodzielności; mając na uwadze, że zdecydowaną większość opieki nad niesamodzielnymi osobami starszymi zapewniają w postaci nieformalnej, zwykle nieodpłatnej opieki kobiety, które same mają 60 lat lub więcej;

⁽³¹⁾ Eurostat, „Ageing Europe: Looking at the lives of older people in the EU” [Starzejąca się Europa. Spojrzenie na życie ludzi starszych w UE], 2019, s. 53.

⁽³²⁾ Eurostat, „Disability statistics – elderly needs for help or assistance” [Statystyki dotyczące niepełnosprawności – potrzeby osób starszych w zakresie wsparcia lub pomocy], dane pobrane w czerwcu 2019 r.

⁽³³⁾ Eurostat, „Functional and activity limitation statistics” [Statystyki dotyczące ograniczeń w funkcjonowaniu i aktywności], dane pobrane w listopadzie 2020 r.

Środa, 7 lipca 2021 r.

- AP. mając na uwadze, że na nieformalne i formalne systemy opieki wywierają presję zmiany demograficzne, łączące się dodatkowo z brakiem formalnych pracowników opieki; mając na uwadze, że, jak wynika z badań Eurofoundu, należy koniecznie zapewnić dostęp do opieki domowej lub środowiskowej osobom o małych potrzebach w zakresie opieki długoterminowej i, nie tylko wspierać nieformalnych opiekunów oraz poprawić jakość życia osób objętych opieką, lecz również szybko dostrzegać pojawiające się potrzeby i reagować na nie;
- AQ. mając na uwadze, że w UE nie ma jednolitej definicji niesamodzielności; mając na uwadze, że starszy wiek niekoniecznie jest równoznaczny z niesamodzielnością;
- AR. mając na uwadze, że niektóre osoby starsze nie mogą korzystać ze środków i polityk w zakresie aktywnego starzenia się ze względu na różne czynniki, takie jak miejsce zamieszkania, stan zdrowia, brak motywacji oraz brak zwyczaju lub możliwości regularnej aktywności fizycznej, psychicznej, kulturalnej lub społecznej oraz rekreacji; mając na uwadze, że osoby starsze mogą również napotykać trudności w dostępie do ośrodków sportu, kultury i rehabilitacji fizycznej oraz muszą zmagać się z ograniczeniami finansowymi lub brakiem zajęć dostosowanych do ich indywidualnych warunków psychofizycznych lub nieodpowiednim charakterem zajęć; mając na uwadze, że skuteczna strategia na rzecz aktywnego starzenia się powinna mieć korzystny wpływ na osoby starsze, społeczeństwo i gospodarkę jako całość;
- AS. mając na uwadze, że stworzenie kobietom i mężczyznom warunków do starzenia się w dobrym zdrowiu i samodzielności za pomocą kompleksowego podejścia do starości jako etapu życia oraz dostosowanie warunków mieszkaniowych i środowiska lokalnego w taki sposób, aby osoby starsze mogły jak najdłużej mieszkać we własnym domu i otoczeniu, przyniesie korzyści systemowe i indywidualne;
- AT. mając na uwadze, że opieka i wsparcie powinny mieć na celu utrzymanie autonomii, samodzielności i dobrostanu osób starszych; mając na uwadze, że idea starzenia się we własnej społeczności, w środowisku przyjaznym dla osób starszych ma kluczowe znaczenie dla planowania urbanistycznego i ułatwienia przejścia od opieki instytucjonalnej do usług świadczonych na poziomie społeczności lokalnych; mając ponadto na uwadze, że możliwości utrzymania autonomii i samodzielności zależą od takich warunków, jak otoczenie przyjazne osobom starszym, dostępność i przystępność cenowa usług, w tym mieszkań wysokiej jakości i opieki środowiskowej; mając na uwadze, że zmiany demograficzne wymagają odpowiedniej reakcji na szczególne potrzeby zdrowotne oraz usług i infrastruktury wsparcia;
- AU. mając na uwadze, że upowszechniają się niestandardowe formy pracy, które mimo zapewnienia elastyczności w wykonywaniu obowiązków opiekuńczych nie zawsze odpowiadają potrzebom osób pracujących, a także mając na uwadze, że brak możliwości zorganizowania programu opieki utrudnia kobietom łączenie macierzyństwa i pracy;
- AV. mając na uwadze, że akumulacja zagrożeń zdrowotnych, urazów i chorób przewlekłych w ciągu całego życia zwiększa ryzyko niepełnosprawności; mając na uwadze, że osoby starsze częściej zasięgają opinii lekarzy ogólnych i lekarzy specjalistów, ale również zgłaszają większe niż przeciętna populacja trudności w dostępie do usług medycznych w niektórych państwach członkowskich ze względu m.in. na ceny usług medycznych, duże odległości i długie listy oczekujących⁽³⁴⁾; mając na uwadze, że inwestowanie w gospodarkę usług opiekuńczych ma zasadnicze znaczenie dla zapewnienia godnego życia wszystkim osobom potrzebującym opieki i opiekunom; mając na uwadze, że osoby w starszych grupach wiekowych są bardziej podatne na zagrożenia, a tym samym na choroby, powikłania i zgon związany z różnymi chorobami, w tym COVID-19; mając na uwadze, że COVID-19 uwypuklił potrzebę solidniejszych systemów opieki zdrowotnej i większych zdolności w zakresie intensywnej opieki medycznej; mając na uwadze, że w tym kontekście w trybie pilnym należy zagwarantować dostęp do opieki medycznej i zapewnić środki ochrony indywidualnej w placówkach opieki długoterminowej;
- AW. mając na uwadze, że, jak pokazała pandemia COVID-19, dostępne wysokiej jakości usługi publiczne i usługi opiekuńcze to skuteczna odpowiedź na potrzeby społeczeństwa, w tym osób starszych, które w szeregu sytuacji podczas pandemii doświadczały i nadal doświadczają dyskryminacji ze względu na wiek w dostępie do usług medycznych i opiekuńczych, w tym napotykają przeszkody w opiece medycznej ogólnie; mając na uwadze, że pandemia COVID-19 ponownie unaocniła brak odpowiednich zasobów mieszkaniowych, wysokiej jakości placówek opiekuńczych oraz wystarczających usług opieki i wsparcia; mając na uwadze, że największy odsetek infekcji COVID-19 i spowodowanych nimi zgonów w UE odnotowano w zakładach pielęgnacyjno-opiekuńczych i domach

⁽³⁴⁾ Eurostat, „Ageing Europe: Looking at the lives of older people in the EU” [Starzejąca się Europa. Spojrzenie na życie ludzi starszych w UE], 2019, s. 70.

Środa, 7 lipca 2021 r.

pomocy społecznej, domach opieki rezydencjalnej dla osób starszych i osób z niepełnosprawnościami oraz innych placówkach usług socjalnych⁽³⁵⁾; mając na uwadze, że wiele osób starszych zmarło podczas pandemii z powodu przeciążenia wielu oddziałów intensywnej opieki medycznej; mając na uwadze, że w niektórych przypadkach jednym z głównych kryteriów decyzji o dostępności intensywnej opieki był wiek pacjenta; mając na uwadze, że wiele osób starszych ma trudności z dostępem do leczenia niezwiązanego z COVID-19, oraz mając na uwadze, że usługi opiekuńcze ogólnie zostały w czasie pandemii ograniczone lub zupełnie wstrzymane;

- AX. mając na uwadze, że starzejące się społeczeństwo UE stawia nowe wyzwania dla równości płci, ponieważ to nadal głównie kobiety zajmują się opieką (zarówno płatną, jak i bezpłatną)⁽³⁶⁾; mając na uwadze, że kryzys związany z koronawirusem pogorszył tę sytuację;
- AY. mając na uwadze, że osoby starsze są mniej odporne na ekstremalne zjawiska pogodowe takie jak powtarzające się fale upałów;

Prawo do starzenia się z godnością

- AZ. mając na uwadze, że zagwarantowanie godnego życia oznacza zapewnienie pracownikom prawa do przejścia na emeryturę w odpowiednim czasie oraz do cieszenia się na emeryturze zdrowiem i samodzielnością; mając na uwadze, że prawo do przejścia na emeryturę musi być powiązane ze stażem pracy i nie może być zależne od zmienności przeciętnego trwania życia czy jakiegokolwiek innego czynnika wykorzystywanego do wywierania presji na pracowników; mając na uwadze, że emeryci powinni otrzymywać dochód umożliwiający życie w godnych warunkach, w tym ochronę zdrowia, rozwój kulturalny i nabywanie nowych umiejętności, dzięki czemu będą w pełni zintegrowani ze środowiskiem społecznym, w którym funkcjonują;
- BA. mając na uwadze, że godnego życia, w szczególności w przypadku osób starszych, nie można oddzielić od prawa do dostępnego miejsca zamieszkania, odpowiedniego pod względem sanitarnym i wygodnego, tak aby osoby starsze mogły się starzeć, korzystając z ochrony socjalnej i rodzinnej; mając na uwadze, że w wielu sytuacjach wiążących się z presją wywołaną przez spekulację nieruchomości osoby starsze były eksmitowane jako pierwsze, co zwiększyło ich izolację społeczną i brak samodzielności funkcjonalnej;
- BB. mając na uwadze, że kobiety są bardziej zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym, m.in. ze względu na utrzymujący się problem zatrudnienia ze względu na płeć, zróżnicowanie wynagrodzenia i emerytur kobiet i mężczyzn, częstsze przerwy w karierze ze względu na obowiązki rodzinne i opiekuńcze oraz częstsze zatrudnienie w niepełnym wymiarze czasu pracy⁽³⁷⁾, czasami niepewne i tymczasowe⁽³⁸⁾, zwłaszcza w przypadku samotnych matek; mając na uwadze, że czynniki te utrudniają wielu kobietom zaoszczędzenie pieniędzy na późniejszy etap życia i sprawiają, że na ubóstwo wśród osób starszych szczególnie narażone są kobiety;
- BC. mając na uwadze, że według Eurostatu we wszystkich państwach członkowskich UE kobiety otrzymują niższe emerytury niż mężczyźni; mając na uwadze, że w UE kobiety w wieku 65 lat i starsze otrzymują emerytury średnio o 30 % niższe niż mężczyźni;
- BD. mając na uwadze, że z badania Eurobarometr z 2019 r. wynika, że 40 % osób w UE czuje się dyskryminowane ze względu na wiek; mając na uwadze, że ageizm występuje na różnych poziomach i przejawia się w różnych formach, w tym w indywidualnym podejściu i w percepcji samego siebie oraz w relacjach międzypokoleniowych; mając na uwadze, że wykazano, iż ageizm pogarsza stan zdrowia i obniża średnie trwanie życia oraz utrudnia pełne uczestnictwo w życiu społecznym, kulturalnym i obywatelskim, ponadto może prowadzić do ograniczenia dostępu

⁽³⁵⁾ Europejskie Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób i in., „High Impact of COVID-19 in long-term care facilities, suggestion for monitoring in the EU/EEA” [Poważne skutki COVID-19 w placówkach opieki długoterminowej, propozycja monitorowania w UE/EOG], Eurosurveillance, tom 25, wydanie 22, 4 czerwca 2020 r.

⁽³⁶⁾ Europejski Instytut ds. Równości Kobiet i Mężczyzn, „Ageing societies, migration and climate change bring new challenges for gender equality” [Starzejące się społeczeństwa, migracja i zmiana klimatu niosą ze sobą nowe wyzwania dla równości płci], 10 grudnia 2019 r.

⁽³⁷⁾ W 2018 r. 30,5 % kobiet i 9,2 % mężczyzn w UE-27 pracowało w niepełnym wymiarze czasu pracy (Eurostat, badanie aktywności ekonomicznej ludności).

⁽³⁸⁾ Odsetek umów na czas określony dla osób w wieku 15–64 lat jest w ostatnich latach stabilny. W 2018 r. odpowiadał 12,1 % całości zatrudnienia. W przypadku kobiet odsetek jest nieco wyższy (13,1 %) niż w przypadku mężczyzn (11,2 %) (Eurostat).

Środa, 7 lipca 2021 r.

- osób starszych do usług lub aktywnego uczestnictwa w rynku pracy zarówno na szczeblu krajowym, jak i unijnym, a także do usług w miejscu pracy, co prowadzi do marginalizacji i wykluczenia społecznego; mając na uwadze, że według najnowszego europejskiego badania warunków pracy dyskryminacja ze względu na wiek była najczęstszą formą dyskryminacji w miejscu pracy; mając na uwadze, że inne formy dyskryminacji, na które zwracają uwagę osoby starsze, obejmują dostęp do produktów i usług finansowych, opieki zdrowotnej, edukacji, szkoleń i rekreacji⁽³⁹⁾; mając na uwadze, że skuteczne zwalczanie dyskryminacji ze względu na wiek i stereotypów dotyczących wieku, w tym na rynku pracy, ma zasadnicze znaczenie dla aktywnego starzenia się, tworzenia większej solidarności międzypokoleniowej oraz wykorzystywania doświadczeń starszych pracowników; mając na uwadze, że zwiększenie równego dostępu do towarów i usług jest również niezbędne w tym zakresie;
- BE. mając na uwadze, że według WHO aktywne starzenie się to proces optymalizowania możliwości w zakresie zdrowia, uczestnictwa i bezpieczeństwa w celu poprawy jakości życia ludzi w miarę, jak się starzeją, umożliwiając im korzystanie z potencjału dobrostanu przez cały bieg życia oraz uczestnictwo w społeczeństwie stosownie do ich potrzeb, pragnień i możliwości, przy jednoczesnym zapewnieniu im odpowiedniej ochrony, bezpieczeństwa i opieki, gdy potrzebują pomocy;
- BF. mając na uwadze, że UE i kilka państw członkowskich odgrywają aktywną rolę w rozważaniach dotyczących nowych instrumentów międzynarodowych chroniących prawa osób starszych; mając na uwadze, że takie międzynarodowe obrady należy czynnie wspierać i promować; mając na uwadze, że o ile dyrektywa Rady 2000/78/WE ustanawia ogólne ramy równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy, to nie odnosi się do dyskryminacji w innych sferach życia społecznego ani do dyskryminacji z wielu przyczyn jednocześnie;
- BG. mając na uwadze, że osoby starsze padają czasami ofiarą przemocy, nadużyć i innych niepokojących działań, takich jak oszustwa i nieuczciwe praktyki przedsiębiorców, pozbawianie zdolności prawnej i możliwości załatwiania własnych spraw; mając na uwadze, że zjawisko nadużyć wobec osób starszych należy w większym stopniu objąć danymi i badaniami dotyczącymi jego występowania i sposobów zapobiegania mu; mając na uwadze, że koniecznie należy dążyć do uzyskania bardziej kompleksowych danych na temat złego traktowania osób starszych;
- BH. mając na uwadze, że UE finansuje inicjatywy pilotażowe, m.in. EUROPeAN, MILCEA i WeDO w zakresie przeciwdziałania przestępczości wobec osób starszych;
- BI. mając na uwadze, że osoby starsze na obszarach wiejskich lub oddalonych mogą być narażone na większe ryzyko związane z wiekiem, w tym ubóstwo, trudniejszy dostęp do wysokiej jakości opieki zdrowotnej i usług, słabsze wsparcie społeczne lub rzadsze kontakty społeczne, a także brak dostępu do usług transportu publicznego;

Zatrudnienie a aktywne starzenie się

- BJ. mając na uwadze, że według badania Eurobarometr z 2012 r. 60 % osób w UE było przeciwnych podniesieniu ustawowego wieku emerytalnego, podczas gdy 61 % było zdania, że każdy powinien mieć możliwość kontynuowania pracy po osiągnięciu ustawowego wieku emerytalnego; mając na uwadze, że zależnie od potrzeb finansowych prawie połowa pracowników w wieku 50 lat lub starszych preferowałaby pracę w mniejszym wymiarze godzin, natomiast znaczny odsetek emerytów wolałby pracować co najmniej kilka godzin w tygodniu⁽⁴⁰⁾; mając na uwadze, że praca po osiągnięciu ustawowego wieku emerytalnego wiąże się z polityką miejsca pracy wspierającą szanse na zatrudnienie i pracowników pozostających na rynku pracy dłużej, jeśli sobie tego życzą; mając na uwadze, że wskaźniki rekrutacji niepracujących osób starszych są jednak skrajnie niskie, oraz mając na uwadze, że starsi pracownicy są silnie zagrożeni długoterminowym bezrobociem; mając na uwadze, że wskaźniki ubóstwa i wykluczenia społecznego osób w wieku 55–64 lat są wyższe niż średnia unijna we wszystkich grupach wiekowych; mając na uwadze, że 56 % osób w UE obawia się, że ich dochody w starszym wieku będą niewystarczające⁽⁴¹⁾; mając na uwadze, że prawdopodobieństwo znalezienia pracy maleje z wiekiem, częściowo z powodu barier strukturalnych, w tym dyskryminacji ze względu na wiek⁽⁴²⁾; mając na uwadze, że dane pokazują, iż osoby, które są na emeryturze, lecz decydują się nadal pracować, mają

⁽³⁹⁾ Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej, biuletyny na temat wpływu pandemii koronawirusa na prawa podstawowe w UE: nr 3 z czerwca 2020 r. skupiający się na osobach starszych i nr 6 z 30 listopada 2020 r. koncentrujący się na prawach socjalnych.

⁽⁴⁰⁾ Artykuł Eurofoundu z 19 maja 2021 r. pt. „Emerytura”.

⁽⁴¹⁾ Eurofound, Europejskie badanie jakości życia z 2016 r., s. 79.

⁽⁴²⁾ Eurofound, Europejskie badanie jakości życia z 2016 r., s. 77.

Środa, 7 lipca 2021 r.

- wyższy poziom zadowolenia z życia niż przeciętnie osoby będące w pełni na emeryturze⁽⁴³⁾; mając na uwadze, że poczucie sensu życia zasadniczo maleje po 50. roku życia, lecz pozostaje znacznie silniejsze u osób kontynuujących aktywność zawodową po przejściu na emeryturę bądź mających obowiązki związane z opieką nad dziećmi lub opieką długoterminową⁽⁴⁴⁾; mając na uwadze, że bardzo ważną sprawą pozostaje zwalczanie bezrobocia wśród starszych pracowników w UE;
- BK. mając na uwadze, że odpowiednie warunki pracy i zatrudnienia, w tym wyższe bezpieczeństwo i higiena pracy, lepsza równowaga między życiem zawodowym a prywatnym, środowisko pracy dostosowane do wieku, niższe wymagania ilościowe i niezależność w ustalaniu czasu pracy, mogą umożliwić osobom starszym pozostanie na rynku pracy i zachęcać je do pozostania na rynku pracy, jeśli sobie tego życzą;
- BL. mając na uwadze, że należy zwrócić szczególną uwagę na potrzeby pracowników na stanowiskach bardzo wymagających pod względem fizycznym lub psychicznym; mając na uwadze, że problem ten można rozwiązać za pomocą strategii bezpieczeństwa i higieny pracy, polityki wspierającej równowagę między życiem zawodowym a prywatnym, dostępu do możliwości kształcenia i szkolenia oraz korzystania z nich w miejscu pracy lub poza nim, wspierania wymiany międzypokoleniowej w miejscu pracy oraz możliwości stopniowego przechodzenia na emeryturę, co przyniesie korzyści zarówno indywidualne, jak i społeczne;
- BM. mając na uwadze, że starsza UE z mniejszą liczbą pracowników może obciążać budżety publiczne oraz systemy zabezpieczenia społecznego i opieki zdrowotnej; mając na uwadze, że według szacunków całkowity koszt starzenia się społeczeństwa⁽⁴⁵⁾ osiągnie do 2070 r. 26,7 % PKB⁽⁴⁶⁾; mając na uwadze, że w badaniu na temat srebrnej gospodarki (osoby w wieku 50 lat i starsze) przeprowadzonym dla Komisji w 2018 r. oszacowano, że unijna srebrna gospodarki wniesie 6,4 bln EUR do PKB i 88 mln miejsc pracy do 2025 r.; mając na uwadze, że wartości te stanowiłyby 32 % unijnego PKB i 38 % zatrudnienia w UE⁽⁴⁷⁾;
- BN. mając na uwadze, że promowanie perspektywy obejmującej cały bieg życia, a także podnoszenie wśród pracowników świadomości tego, jak ważne jest środowisko pracy dostosowane do potrzeb osób starszych, mają podstawowe znaczenie dla aktywnego starzenia się; mając na uwadze, że w wielu regionach zasadniczym wyzwaniem pozostaje walka z bezrobociem młodzieży i osób starszych; mając na uwadze, że UE i państwa członkowskie nie wypracowały jeszcze odpowiedniej reakcji na wyzwania na rynku pracy; mając na uwadze, że należy dostosowywać kwalifikacje starszych pracowników, którzy są szczególnie zagrożeni restrukturyzacją gospodarczą, oraz prowadzić politykę wspomagającą mobilność osób starszych na rynku pracy, zwłaszcza pod względem wznawiania pracy;
- BO. mając na uwadze, że często pracodawcy niechętnie oferują starszym pracownikom odpowiednie szkolenia; mając na uwadze, że uczenie się przez całe życie pomaga w aktywnym starzeniu się i umożliwia ludziom pracę i pełne uczestnictwo w życiu społecznym; mając na uwadze, że Parlament przyjął rezolucję w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego „Erasmus+”;
- BP. mając na uwadze, że zapewnienie pracownikom w ciągu całej kariery zawodowej dobrej jakości zatrudnienia, w tym godziwych wynagrodzeń, bezpieczeństwa i higieny pracy oraz równowagi między życiem zawodowym a prywatnym, stanowi niezbędny warunek zrównoważonego życia zawodowego oraz aktywnego starzenia się w dobrym zdrowiu po przejściu na emeryturę; mając na uwadze, że wiąże się to nie tylko z ograniczeniem występowania ryzyka zawodowego, lecz także z propagowaniem i wspieraniem prozdrowotnych nawyków u pracowników i przeciwdziałaniem czynnikom ryzyka, takim jak zagrożenia psychospołeczne i zaburzenia układu mięśniowo-szkieletowego; mając na uwadze, że zdrowie i wydajność starszych pracowników nie są zależne od ich wieku, lecz od szeregu ściśle ze

⁽⁴³⁾ Eurofound, Europejskie badanie jakości życia z 2016 r., s. 15.

⁽⁴⁴⁾ Eurofound, Europejskie badanie jakości życia z 2016 r., s. 26.

⁽⁴⁵⁾ W sprawozdaniu na temat starzenia się społeczeństwa z 2018 r. łączny koszt starzenia się zdefiniowano jako publiczne wydatki na emerytury, opiekę zdrowotną, opiekę długoterminową, edukację i zasiłki dla bezrobotnych.

⁽⁴⁶⁾ Międzyinstytucjonalny dokument Komisji z dnia 25 maja 2018 r. pt. „Sprawozdanie na temat starzenia się społeczeństwa 2018: prognozy gospodarcze i budżetowe dla 28 państw członkowskich UE (na lata 2016–2070)”.

⁽⁴⁷⁾ Sprawozdanie Komisji z dnia 12 kwietnia 2018 r. w sprawie srebrnej gospodarki.

Środa, 7 lipca 2021 r.

sobą powiązanych czynników, takich jak indywidualny styl życia i narażenie na zagrożenia w miejscu pracy⁽⁴⁸⁾; mając na uwadze, że wysokiej jakości zatrudnienie, a także bezpieczne i zdrowe miejsca pracy są ważne nie tylko dla dobrostanu pracowników, lecz także dla konkurencyjności przedsiębiorstw i stabilności systemów opieki społecznej;

- BQ. mając na uwadze, że wpływ zmian demograficznych na rynku pracy unaoczniał, jak ważne jest dalsze doskonalenie metod zarządzania przedsiębiorstwami i metod pracy, a także jak istotną rolę odgrywają rozwiązania cyfrowe, takie jak telepraca, w szczególności w kontekście pandemii COVID-19, gdyż oferują liczne możliwości poprawy warunków pracy pracowników, w tym pracowników w wieku zbliżonym do emerytalnego, oraz zapewniają bardziej integracyjne środowisko pracy, zwłaszcza jeśli chodzi o równowagę między życiem zawodowym i prywatnym oraz osoby z niepełnosprawnościami;
- BR. mając na uwadze, że regiony o wysokiej stopie bezrobocia charakteryzują się wyższymi wskaźnikami starzenia się i malejącą liczbą ludności;
- BS. mając na uwadze, że w 2019 r. osoby zatrudnione z grupy wiekowej 55–64 lat stanowiły 59,1 % siły roboczej w UE⁽⁴⁹⁾; mając na uwadze, że w 2016 r. około jedna trzecia osób prowadzących gospodarstwa rodzinne miała 65 lat lub więcej, a większość (57 %) była w wieku co najmniej 55 lat lub starsza; mając na uwadze, że tylko co dziesiąta osoba prowadząca gospodarstwo rolne miała mniej niż 40 lat;

Walka z wyzwaniami demograficznymi przy wsparciu z funduszy UE

- BT. mając na uwadze, że programy, projekty i działania promujące strategie aktywnego starzenia się powinny znajdować odzwierciedlenie we wszystkich obszarach polityki, oraz mając na uwadze, że państwa członkowskie powinny wykorzystywać wszystkie dostępne instrumenty UE, takie jak europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne, w szczególności Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Fundusz Spójności, Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) i instrument „Łącząc Europę”, aby stawiać czoła wyzwaniom demograficznym; mając na uwadze, że fundusze UE ułatwiają tworzenie podstawowej infrastruktury;
- BU. mając na uwadze, że inicjatywy takie jak nagroda Access City sprzyjają dostosowywaniu przestrzeni publicznej do potrzeb osób starszych i osób o ograniczonej możliwości poruszania się i mają pozytywny wpływ na ich samodzielność; mając na uwadze, że takie inicjatywy nie tylko poprawiają jakość ich życia, zapewniają ich włączenie społeczne i gwarantują im równe korzystanie z praw podstawowych, ale również mogą przynieść pozytywne skutki gospodarcze;
- BV. mając na uwadze, że od 2010 roku liczba jednoosobowych gospodarstw domowych wzrosła o 19 %; mając na uwadze, że w 2019 r. w UE 40 % kobiet w wieku 65 lat lub starszych żyło samotnie, co jest odsetkiem ponad dwukrotnie wyższym niż wśród mężczyzn⁽⁵⁰⁾; mając na uwadze, że w wielu państwach członkowskich mieszkania dla młodych ludzi, osób samotnych, osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami, chorobami przewlekłymi i ograniczeniami funkcjonalnymi są nieodpowiednie ze względu na problemy z dostępem, niskie standardy jakości lub wysokie koszty utrzymania i mieszkania; mając na uwadze, że mieszkania powinny być przystępne cenowo, dostępne i wygodne, i wszystkie te czynniki są szczególnie ważne, nie tylko dla osób starszych; mając na uwadze, że wiele osób starszych jest mniej skłonnych odnawiać domy, jeżeli nie są właścicielami;
- BW. mając na uwadze, że prawa człowieka są powszechne, niezbywalne, niepodzielne, współzależne i wzajemnie powiązane oraz przysługują wszystkim osobom i wszystkim pokoleniom, bez dyskryminacji z jakichkolwiek względów; mając na uwadze, że osoby starsze, w tym osoby z niepełnosprawnościami, są cenne dla społeczeństwa i dlatego powinny uczestniczyć w życiu społecznym w jak najpełniejszym zakresie oraz żyć godnie i możliwie najbardziej samodzielnie; mając na uwadze, że przewodnią zasadą odbudowy w UE powinna być solidarność międzypokoleniowa, aby stworzyć sprawiedliwsze, bardziej integracyjne i odporniejsze społeczeństwo, które nikogo nie pozostawia samemu sobie;
- BX. mając na uwadze, że wszystkie państwa członkowskie i UE są stronami Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, a zatem są prawnie zobowiązane do zagwarantowania takim osobom autonomii osobistej, niedyskryminacji, pełnego i skutecznego uczestnictwa w społeczeństwie oraz równości szans i dostępności; mając na uwadze, że w Unii Europejskiej żyje ponad 80 mln osób z niepełnosprawnościami, przy czym większość tych osób

⁽⁴⁸⁾ Sprawozdanie Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy z dnia 4 października 2016 r. pt. „Starzenie się siły roboczej: wpływ na bezpieczeństwo i zdrowie w miejscu pracy – Przegląd badań”.

⁽⁴⁹⁾ Eurostat, „Wskaźnik zatrudnienia starszych pracowników, grupa wiekowa 55-64 lat”, dostęp 2 czerwca 2021 r.

⁽⁵⁰⁾ COM(2020)0241, s. 10.

Środa, 7 lipca 2021 r.

stanowią kobiety i dziewczęta, a także mając na uwadze, że większość niepełnosprawności nabywa się z wiekiem; mając na uwadze, że osoby starsze z niepełnosprawnościami są bardziej zagrożone ubóstwem i dyskryminacją⁽⁵¹⁾; mając na uwadze, że polityka dotycząca starzenia się musi zapewniać ochronę osobom z niepełnosprawnościami i włączenie społeczne tych osób, a także ich dostęp do rynku pracy i usług; mając na uwadze, że mobilność ma kluczowe znaczenie dla wspierania samodzielnego życia i autonomii; mając na uwadze, że bardzo ważne jest zapewnienie w pełni dostępnego łańcucha transportu od drzwi do drzwi;

- BY. mając na uwadze, że choroby neurodegeneracyjne, takie jak choroba Alzheimera i inne formy demencji, są nadal niedostatecznie diagnozowane w większości krajów europejskich; mając na uwadze dane wskazujące jasno, że do 2050 r. obecna liczba 9 mln potwierdzonych przypadków demencji się podwoi⁽⁵²⁾; mając na uwadze, że demencja jest główną przyczyną braku samodzielności i niepełnosprawności wśród osób starszych w Unii Europejskiej i dotyka obecnie ok. 10 mln osób, oraz mając na uwadze, że można się spodziewać, że do 2030 r. częstość jej występowania się podwoi;
- BZ. mając na uwadze, że WPR pozostaje kluczowym instrumentem wspierania gospodarki wiejskiej i tworzenia miejsc pracy na obszarach wiejskich;
- CA. mając na uwadze, że bezpieczeństwo żywnościowe zależy od pomyślnej wymiany pokoleń w rolnictwie;

Przeciwdziałanie dyskryminacji wobec osób starszych

1. podkreśla, że docenienie osób starszych i walka z dyskryminacją wobec nich są możliwe tylko za pomocą polityki integracji społecznej, kulturalnej i gospodarczej, skupiającej się na zapewnieniu sprawiedliwych emerytur gwarantujących dobrą jakość życia; podkreśla w związku z tym znaczenie publicznych systemów zabezpieczenia społecznego mających charakter dystrybucyjny, bazujących na składkach i opartych na solidarności między pokoleniami, zapewniających każdemu, niezależnie od jego własnych składek (co jest szczególnie istotne np. w przypadku kobiet, które w okresie życia zawodowego były opiekunkami), godziwą jakość życia wolnego od ubóstwa i wykluczenia społecznego;
2. wzywa Komisję i państwa członkowskie do wzmoczenia wysiłków w zwalczaniu wszelkich form dyskryminacji osób starszych, a zwłaszcza kobiet, szczególnie pod względem zatrudnienia, dostępu do produktów i usług finansowych, opieki zdrowotnej, mieszkań oraz w promowaniu autonomii, edukacji, szkoleń i rekreacji; wzywa ponadto Komisję i państwa członkowskie do propagowania pozytywnego postrzegania starości w społeczeństwie i włączenia społecznego osób starszych poprzez sprzyjanie środowisku przyjaznemu osobom starszym w UE za pomocą odpowiednich środków, a także do wspierania wymiany dobrych praktyk na wszystkich szczeblach zarządzania oraz do wzmocnienia wsparcia udzielanego srebrnej gospodarce w UE; wzywa Komisję do działań następczych po sprawozdaniu z wdrażania dyrektywy Rady 2000/78/WE po 20 latach od jej wejścia w życie, aby wzmocnić ramy walki z dyskryminacją ze względu na wiek przy zatrudnianiu i w miejscu pracy;
3. podkreśla znaczenie równouprawnienia płci, uwzględniania aspektu płci i ochrony praw mniejszości w stawianiu czoła wyzwaniom demograficznym;
4. wyraża ubolewanie z powodu luki emerytalnej między kobietami a mężczyznami i zwraca się do państw członkowskich o przedstawienie konkretnych środków w celu rozwiązania tego problemu, w tym poprzez zwalczanie luki płacowej między kobietami a mężczyznami i zwiększenie wskaźnika zatrudnienia kobiet za pomocą środków zapewniających równowagę między życiem zawodowym a prywatnym, zwalczanie niepewnych form zatrudnienia i pracy nieformalnej oraz wprowadzenie minimalnego dochodu dla wszystkich;
5. podkreśla, że wydłużenie ustawowego wieku emerytalnego nie jest odpowiednim narzędziem wyjścia z obecnego kryzysu gospodarczego i społecznego, ponieważ mogłoby skutkować dalszym pogorszeniem się sytuacji w zakresie praw podstawowych starszych pracowników;
6. podkreśla, że aby zapewnić więcej możliwości kobietom na obszarach wiejskich, trzeba utrzymać istniejący podprogram poświęcony temu celowi w kolejnych wieloletnich ramach finansowych; zwraca się w szczególności o udzielenie wsparcia rolniczkom za pomocą środków promujących dostęp do ziemi, wsparcie na rozpoczęcie działalności i ubezpieczenie społeczne;

⁽⁵¹⁾ COM(2020)0241, s. 22.

⁽⁵²⁾ Sprawozdanie Alzheimer Europe z dnia 17 lutego 2020 r. pt. „Dementia in Europe Yearbook 2019: Estimating the prevalence of dementia in Europe” [Rocznik statystyczny dotyczący demencji w Europie 2019: oszacowanie częstości występowania demencji w Europie].

Środa, 7 lipca 2021 r.

7. wzywa Komisję i Radę do ustanowienia Roku Solidarności Międzypokoleniowej i Aktywności Osób Starszych – który oprze się na celach i idei Europejskiego Dnia Solidarności Międzypokoleniowej oraz Europejskiego Roku Aktywności Osób Starszych i Solidarności Międzypokoleniowej 2012, a także będzie ich uzupełnieniem – aby uświadamiać społeczeństwu problemy, z jakimi borykają się osoby starsze, oraz propagować strategie zaradzenia im, a także by wzmocnić więzi i solidarność międzypokoleniową oraz przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu i zająć się kwestiami zdrowia seksualnego; podkreśla znaczenie tej inicjatywy nie tylko w kontekście zmian demograficznych, ale także pandemii COVID-19, która wyjątkowo silnie uderzyła w grupy szczególnie wrażliwe, a zwłaszcza w osoby starsze i ich opiekunów; zachęca również państwa członkowskie do konsultowania się z ekspertami akademickimi i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego przy podejmowaniu wyzwań demograficznych; wzywa Komisję i Radę do szybkiego wdrożenia konkluzji Rady w sprawie praw człowieka, uczestnictwa i dobrostanu osób starszych w dobie cyfryzacji, w tym do stworzenia „platformy uczestnictwa i wolontariatu po zakończeniu życia zawodowego” oraz do sprzyjania wymianie międzypokoleniowej i więziom międzypokoleniowym;

8. przypomina, że luka emerytalna między kobietami a mężczyznami będąca rezultatem luki płacowej między kobietami a mężczyznami wynosi 37% i wynika z nierówności nagromadzonych w trakcie całego życia zawodowego kobiet oraz z okresów nieobecności kobiet na rynku pracy, które są narzucane kobietom w wyniku różnorodnych form nierówności i dyskryminacji; podkreśla potrzebę pilnego zajęcia się tymi nierównościami w świetle zmian demograficznych, zważywszy że ich skutki będą dotkliwie odczuwane przez starsze kobiety jeszcze przez długi czas;

9. przyjmuje z zadowoleniem zieloną księgę Komisji z dnia 27 stycznia 2021 r. zatytułowaną „Starzenie się – Wspieranie solidarności i odpowiedzialności między pokoleniami” (COM(2021)0050); wzywa Komisję do przygotowania planu działania UE dotyczącego zmian demograficznych i solidarności międzypokoleniowej z uwzględnieniem zróżnicowania i złożoności sytuacji poszczególnych grup wiekowych, a także różnic między państwami członkowskimi; podkreśla, że taki plan powinien sprzyjać włączeniu społecznemu i służyć umożliwieniu godnego, aktywnego i zdrowego starzenia się oraz powinien zostać opracowany z udziałem przedstawicieli wszystkich pokoleń zgodnie z ogłoszoną przez WHO „Dekadą starzenia się w dobrym zdrowiu”; wzywa Komisję i państwa członkowskie, by w ramach realizacji celów zrównoważonego rozwoju poświęciły uwagę sytuacji osób starszych; ponawia swój apel do państw członkowskich o niezwłoczne przyjęcie zaproponowanej dyrektywy Rady w sprawie wprowadzenia w życie zasady równego traktowania osób bez względu na religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, która ma zasadnicze znaczenie dla zwalczania dyskryminacji z jakichkolwiek względów i we wszystkich sferach życia społecznego oraz dla zwalczania dyskryminacji z wielu przyczyn jednocześnie;

10. przypomina, że zmiany demograficzne to zjawisko, które dotyczy nie tylko osób starszych na obszarach wiejskich, lecz w rzeczywistości wszystkich pokoleń, niezależnie od ich miejsca zamieszkania; podkreśla w związku z tym, że w powiązanych politykach obejmujących wszystkie regiony, w tym obszary miejskie, ważne jest podejście oparte na cyklu życia;

11. jest zdania, że w długoterminowej wizji dotyczącej obszarów wiejskich szczególnie nacisk należy położyć na programy na rzecz aktywnego zaangażowania osób starszych w życie społeczności wiejskich;

12. podkreśla potrzebę lepszego badania i zapobiegania przemocy wobec osób starszych;

13. zachęca Komisję i wszystkie państwa członkowskie do ratyfikowania i wdrożenia Konwencji Rady Europy w sprawie zapobiegania i zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej;

Opieka zdrowotna i długoterminowa nad osobami starszymi

14. podkreśla, że starsze kobiety są bardziej narażone na wysokie koszty opieki długoterminowej, ponieważ średnie trwanie życia kobiet jest dłuższe, a ich stan zdrowia pod koniec życia jest gorszy, co zwiększa ich zapotrzebowanie na długoterminową opiekę i pomoc; przypomina również, że kobiety stanowią zdecydowaną większość opiekunów nieformalnych, co sprawia, że w szczególności starsze kobiety w wieku produkcyjnym mają mniejsze możliwości dostępu do rynku pracy i uzyskania własnych uprawnień emerytalnych;

15. wzywa Komisję i państwa członkowskie do zapewnienia osobom niesamodzielnym godnego życia; podkreśla potrzebę promowania strategii na rzecz zindywidualizowanego wsparcia wysokiej jakości dla osób niesamodzielnych; podkreśla, że należy uwzględnić szczególne potrzeby osób cierpiących na różne choroby, w tym choroby neurodegeneracyjne takie jak choroba Alzheimera i demencja, od diagnozy po leczenie i opiekę długoterminową;

Środa, 7 lipca 2021 r.

16. zwraca uwagę na znaczenie elastycznych form pracy, jeśli chodzi o umożliwianie kobietom i mężczyznom godzenia życia zawodowego i rodzinnego, a także na potrzebę prowadzenia kampanii uświadamiających na temat równego podziału pracy domowej oraz opiekuńczej i pielęgniarstwa, lepszych inwestycji w infrastrukturę opieki i jednakowego, niezbywalnego i płatnego urlopu macierzyńskiego i ojcowskiego w celu poczynienia postępów pod względem lepszego podziału płatnej i bezpłatnej pracy według płci;
17. podkreśla potrzebę zwalczania segmentacji rynku pracy ze względu na płeć, zwłaszcza w przypadku wysoko płatnych stanowisk w zorientowanych na przyszłość sektorach, takich jak nauki przyrodnicze, technologia, inżynieria i matematyka (STEM), ICT i sektor cyfrowy; podkreśla znaczenie edukacji w tych dziedzinach przez całe życie, w tym dla starszych kobiet w celu zwiększenia ich stałego uczestnictwa w rynku pracy;
18. wzywa państwa członkowskie do zapewnienia równego dostępu do usług zdrowotnych i opiekuńczych, w tym świadczonych w miejscu zamieszkania, oraz do opieki długoterminowej i opieki paliatywnej w miejscu zamieszkania lub opartej na społeczności, bez jakiegokolwiek dyskryminacji;
19. wzywa Komisję i państwa członkowskie do ochrony i wspierania praw seksualnych i reprodukcyjnych oraz do zapewnienia powszechnego dostępu do usług i towarów w zakresie zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego;
20. wzywa Komisję, aby przyjęła podejście oparte na dowodach i prawach człowieka w celu sprostania wyzwaniom demograficznym w UE, tak aby wszyscy mieszkańcy UE mogli w pełni cieszyć się przysługującymi im prawami seksualnymi i reprodukcyjnymi oraz zdrowiem w tym zakresie; potępia wszelkie próby instrumentalizacji zmian demograficznych, aby osłabić prawa i zdrowie reprodukcyjne i seksualne, oraz wzywa Komisję i Radę, aby stały na straży wartości Unii w tym zakresie;
21. podkreśla nadrzędne znaczenie pełnej ochrony prawa osób starszych do opieki i wsparcia, umożliwiania im dostępu do przystępnych cenowo, wysokiej jakości i kompleksowych usług opiekuńczych i wspierających, które będą dostosowane do indywidualnych potrzeb, a także potrzebę sprzyjania dobrostanowi, autonomii, samodzielności i zaangażowaniu w życie wspólnoty bez jakiegokolwiek dyskryminacji; podkreśla kluczową rolę odpowiednio finansowanych systemów ochrony socjalnej w zapewnianiu przystępnej cenowo i realnie dostępnej opieki;
22. apeluje do Komisji o przedstawienie europejskiego paktu na rzecz opieki i europejskiego programu dla opiekunów, które miałyby na celu przejście na gospodarkę opiekuńczą, co wiąże się z odpowiednimi inwestycjami i przepisami na szczeblu UE, o przyjęcie wszechstronnego podejścia do wszystkich potrzeb i usług w zakresie opieki oraz o ustanowienie wytycznych dotyczących jakości opieki na wszystkich etapach życia, w tym opieki nad dziećmi, osobami starszymi i osobami o długoterminowych potrzebach w zakresie opieki, z myślą o zidentyfikowaniu i uznaniu różnych rodzajów nieformalnej opieki oraz o zagwarantowaniu m.in. wsparcia finansowego dla opiekunów, odpowiedniej długości urlopu i przystępnych cenowo usług;
23. wzywa do przyjęcia niezbędnych środków mających na celu wsparcie zatrudnienia kobiet, takich jak przystępna cenowo opieka, w tym nad dziećmi, odpowiednie urlopy rodzicielskie oraz elastyczne godziny i warunki pracy również dla mężczyzn; przypomina, że według prognoz OECD pełna konwergencja wskaźników uczestnictwa sprawiłaby, że do 2030 r. PKB na mieszkańca wzrósłby o 12,4 %;
24. wzywa Komisję i państwa członkowskie do stosowania podejścia uwzględniającego kwestie zdrowotne we wszystkich dziedzinach polityki, polegającego na ocenie wpływu polityk przyjętych we wszystkich odpowiednich obszarach;
25. przypomina, że wyższy wskaźnik urodzeń wymaga liczniejszych ofert zatrudnienia, stabilnego zatrudnienia i stabilnych warunków mieszkaniowych, godziwych warunków pracy i życia, elastycznej organizacji pracy, znaczącego wsparcia rodziny i płatnego urlopu rodzicielskiego dla obojga rodziców, dobrej jakości opieki nad dziećmi od wczesnych lat życia oraz równego podziału nieodpłatnej opieki i obowiązków domowych między mężczyzn i kobiety; podkreśla, że w świetle zmian demograficznych i przewidywanego wydłużenia średniego trwania życia konieczne jest zapewnienie pełnego uczestnictwa kobiet w rynku pracy bez przerw w karierze zawodowej, przerw w pracy lub przechodzenia na zatrudnienie w niepełnym wymiarze czasu pracy i pracę na czas określony, gdyż zmniejszy to ryzyko ubóstwa kobiet w starszym wieku; w związku z tym wzywa państwa członkowskie do szybkiej i pełnej transpozycji i wdrożenia dyrektywy w sprawie równowagi między życiem zawodowym a prywatnym i zachęca je do wyjścia poza minimalne normy określone w tej dyrektywie;
26. wzywa Komisję i państwa członkowskie do dalszego badania możliwości przyjaznych dla użytkownika, bezpiecznych i przystępnych wspomagających technologii cyfrowych, teleopieki i telemedycyny, zwłaszcza w regionach borykających się ze spadkiem ludności i w regionach oddalonych; podkreśla, że korzystanie z tych technologii powinno być w pełni zgodne z istniejącymi ramami ochrony danych, przy czym zawsze należy odpowiednio uwzględniać kwestie etyczne dotyczące stosowania technologii w medycynie; zachęca państwa członkowskie do tworzenia ośrodków opieki dziennej dla osób starszych w pobliżu szkół i przedszkoli, co może sprzyjać budowaniu więzi międzypokoleniowych;

Środa, 7 lipca 2021 r.

27. uważa, że każda osoba powinna mieć prawo do wyboru wysokiej jakości usług opiekuńczych, które są odpowiednie dla niej i jej rodziny; uważa, że podejście przy opracowywaniu usług opiekuńczych powinno uwzględniać wszystkie kategorie użytkowników, różnice między nimi i szeroki zakres preferencji dotyczących rodzajów usług opiekuńczych, których potrzebują; zwraca uwagę, że usługi opiekuńcze należy rozwijać w celu poprawy ciągłości opieki, profilaktycznej opieki zdrowotnej, rehabilitacji i samodzielnego życia;

28. wzywa do stworzenia ram regulacyjnych, które zagwarantują usługi opiekuńcze, teleopiekę i telemedycynę wysokiej jakości dzięki zapewnieniu pracownikom placówek opieki zabezpieczeń prawnych i dzięki ustanowieniu niezbędnych wymogów dotyczących szkoleń, tak aby zapewnić opiekę i podstawową opiekę zdrowotną wszystkim obywatelom UE, niezależnie od ich wieku, na wszystkich obszarach geograficznych;

29. zachęca państwa członkowskie do wspierania elastycznych, adekwatnych i dostosowanych do potrzeb modeli opieki i podkreśla, że aktywne starzenie się w dobrym zdrowiu, dobrostan oraz szanse osób starszych w wieku produkcyjnym na zatrudnienie mają zasadnicze znaczenie dla zapewnienia stabilności systemów zabezpieczenia społecznego i opieki; wzywa państwa członkowskie do wspierania rozwoju przyjaznych dla osób starszych środowisk i rozwiązań w zakresie opieki domowej, rodzinnej i środowiskowej, w tym dla osób cierpiących na demencję, do stworzenia publicznej sieci usług wsparcia i sprzętu medycznego, promowania mobilności, samodzielnego życia, włączenia społecznego i autonomii społecznej, a także do ułatwiania inicjatyw społeczeństwa obywatelskiego i gospodarki społecznej w tym zakresie;

30. wzywa państwa członkowskie do większego docenienia opieki nieformalnej, do zwiększenia ochrony socjalnej i różnych form wsparcia dla opiekunów nieformalnych, do otoczenia opiekunów nieformalnych profesjonalnym wsparciem i zapewnienia im szkoleń i wzajemnego doradztwa oraz do stworzenia w ścisłej współpracy z partnerami społecznymi różnych form okresowego odciążania członków rodziny sprawujących opiekę nad osobą starszą, zwłaszcza opieki wyręczającej i opieki dziennej, a także do wprowadzenia usług wsparcia, w tym elastycznej organizacji pracy; zachęca państwa członkowskie do przedstawienia ukierunkowanych strategii na rzecz pomocy opiekunom nieformalnym i do uznania ich wkładu w opiekę nad osobami starszymi, a także do przedstawienia propozycji odpowiednich usług odciążających; podkreśla, że sprawowanie opieki nieformalnej powinno być wyborem oraz że należy sprzyjać formalnym usługom opieki;

31. zachęca państwa członkowskie do rozwoju wolontariatu i pomocy osobom starszym, co odgrywa szczególną rolę w sytuacjach kryzysowych, czego dowiodła pandemia COVID-19;

32. wzywa państwa członkowskie do zwalczania ubóstwa wśród kobiet, zwłaszcza w starszym wieku, które ma negatywny wpływ zarówno na zabezpieczenie społeczne kobiet, jak i na poziom PKB w UE, oraz do zapewnienia pracownikom odpowiedniej ochrony socjalnej;

33. wzywa państwa członkowskie do zapewnienia dostępu do usług rehabilitacyjnych i usług reintegracji zawodowej, by wesprzeć starszych pracowników w powrocie na rynek pracy po przerwie w karierze zawodowej spowodowanej problemami zdrowotnymi, jeżeli wyrażą taką wolę, ponieważ aktywne starzenie się istotnie wpływa na stan zdrowia;

34. podkreśla, że feminizacja ubóstwa jest wynikiem kilku czynników, w tym nierówności w rozwoju kariery zawodowej kobiet i mężczyzn, częstego zatrudniania kobiet na podstawie niestandardowych umów, braku statusu zabezpieczenia społecznego dla partnerów pomagających osobom prowadzącym działalność na własny rachunek oraz ubóstwa w gospodarstwach domowych prowadzonych przez samotne matki;

35. podkreśla, że pandemia COVID-19 dowiodła, jak ważne jest, by państwa członkowskie dysponowały solidnymi, integracyjnymi i odpornymi na kryzysy systemami opieki zdrowotnej; wzywa państwa członkowskie do zapewnienia wystarczającej liczby pracowników w zawodach medycznych i opiekuńczych oraz do zapewnienia dostępu do opieki geriatrycznej w całej UE; wzywa państwa członkowskie do zapewnienia odpowiednich warunków pracy i zatrudnienia w zawodach medycznych i opiekuńczych jako środka gwarantującego jakość świadczonej opieki; apeluje o tworzenie zachęt do podejmowania zawodu opiekunów osób starszych;

Ochrona socjalna i włączenie społeczne

36. wzywa państwa członkowskie do zagwarantowania osobom starszym godnego poziomu życia i w związku z tym apeluje do nich o dzielenie się dobrymi praktykami, w szczególności w zakresie ustalania wysokości emerytur minimalnych;

Środa, 7 lipca 2021 r.

37. wzywa Komisję i państwa członkowskie do opracowania zaleceń dotyczących zmniejszenia ryzyka ubóstwa i wykluczenia społecznego osób w starszym wieku, ze szczególnym uwzględnieniem luki emerytalnej między kobietami a mężczyznami, osób starszych z niepełnosprawnościami, starszych migrantów, starszych Romów, osób starszych należących do mniejszości etnicznych, rasowych, językowych lub seksualnych oraz innych grup w niewspółmiernym stopniu dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym; zachęca Komitet Ochrony Socjalnej do poświęcenia większej uwagi sytuacji grup z wysokim wskaźnikiem ubóstwa i wykluczenia społecznego;

Aktywne starzenie się

38. podkreśla, że tworzenie i wdrażanie dostosowanych do wieku możliwości uczenia się przez całe życie jest istotnym i nieodzownym elementem większej stabilności społecznej i gospodarczej oraz osobistego dobrobytu; wzywa państwa członkowskie do inwestowania w umiejętności i edukację oraz do rozwijania formalnych, pozaformalnych i nieformalnych projektów dotyczących kształcenia, szkolenia i uczenia się przez całe życie, a także do oferowania osobom starszym możliwości lepszej integracji, w tym kształcenia na odległość, niezależnie od tego, czy są one aktywne zawodowo, czy też są już na emeryturze;

39. podkreśla w tym kontekście potrzebę rozwoju umiejętności cyfrowych osób starszych, co może im pomóc nie tylko w kształceniu się na odległość, ale również w dostępie do opieki zdrowotnej i innych usług cyfrowych; wzywa do opracowania dostępnych i przystępnych cenowo programów doskonalenia umiejętności cyfrowych, które będą uwzględniały potrzeby osób starszych; wzywa Komisję do podjęcia konkretnych działań skierowanych do osób starszych; wzywa ponadto Komisję i państwa członkowskie do wspierania inicjatyw służących podnoszeniu i zmianie kwalifikacji, skierowanych w szczególności do słabszych grup, by pomóc tym osobom w znalezieniu dobrej pracy i w dostosowaniu się do potrzeb rynku pracy, przeciwdziałać przepaści cyfrowej i zadbać o to, by te osoby skutecznie dostosowywały się do innowacyjnych metod pracy i zarządzania oraz do rozwiązań cyfrowych, takich jak telepraca, i czerpały z nich korzyści;

40. wzywa państwa członkowskie do wykorzystywania funduszy EFS+ i EFRR, aby pomóc w tworzeniu wysokiej jakości miejsc pracy, wspierać lepszą równowagę między życiem zawodowym a prywatnym oraz tworzyć możliwości zatrudnienia w regionach zagrożonych wyludnieniem, ze szczególnym uwzględnieniem zwiększenia udziału kobiet w rynku pracy; podkreśla znaczenie usług doradczych, uczenia się przez całe życie oraz programów zmiany i podnoszenia kwalifikacji pracowników w każdym wieku;

41. wzywa państwa członkowskie i europejską sieć publicznych służb zatrudnienia do rozwijania wymiany praktyk w zakresie integracji na rynku pracy osób starszych poszukujących zatrudnienia;

42. z zadowoleniem przyjmuje zobowiązanie Komisji do zapewnienia wszystkim pracownikom godziwych wynagrodzeń w drodze ustawowej płacy minimalnej lub negocjacji zbiorowych;

43. podkreśla, że przeciwdziałanie zmianom demograficznym powinno polegać na podejściu opartym na poszanowaniu praw, wspieraniu i tworzeniu równych szans, dialogu i solidarności, a nie na rywalizacji między osobami z różnych pokoleń;

44. wzywa Komisję i państwa członkowskie do zapewnienia właściwego wdrożenia dyrektywy w sprawie równowagi między życiem zawodowym a prywatnym oraz do wspierania regionalnych i lokalnych inicjatyw i projektów służących osiągnięciu większej równowagi między życiem zawodowym i prywatnym przez mężczyzn i kobiety;

45. z zadowoleniem przyjmuje propozycję Komisji dotyczącą uruchomienia programu dla „cyfrowych wolontariuszy”⁽⁵³⁾, aby umożliwić młodym wykwalifikowanym osobom i doświadczonym seniorom dzielenie się kompetencjami cyfrowymi z tradycyjnymi przedsiębiorstwami; zachęca państwa członkowskie do rozwoju wolontariatu i mentoringu służących przekazywaniu wiedzy między pokoleniami, by przeciwdziałać wykluczeniu społecznemu i umożliwić dzielenie się umiejętnościami i doświadczeniem, zachęcać młodszych i starszych pracowników do podnoszenia kwalifikacji oraz powstrzymać wymieranie tradycyjnych zawodów rzemieślniczych stanowiących element europejskiego dziedzictwa;

46. wzywa Komisję i państwa członkowskie do zniwelowania przepaści cyfrowej i dalszego zbadania możliwości włączenia społecznego i integracji na rynku pracy osób starszych w wieku produkcyjnym, w szczególności takich, które nie mogą wychodzić z domu, dzięki wykorzystaniu internetu, innych technologii informacyjnych i sztucznej inteligencji do celów kulturalnych, rozrywkowych, edukacyjnych, zawodowych, komunikacyjnych i medycznych, włącznie z teleopieką

⁽⁵³⁾ Komunikat Komisji z dnia 10 marca 2020 r. pt. „Strategia MŚP na rzecz zrównoważonej i cyfrowej Europy” (COM(2020)0103).

Środa, 7 lipca 2021 r.

i telemedycyną stosowaną w bezpieczny sposób, przy zapewnieniu najwyższego poziomu ochrony danych osobowych, a jednocześnie uznaje, że ważny jest bezpośredni osobisty kontakt oraz oparte na godności podejście ukierunkowane na człowieka; apeluje w szczególności o strategię na rzecz rozwijania umiejętności, poprawy łączności i ułatwiania dostępu do urzędzeń w placówkach opieki długoterminowej;

47. zauważa, że poprawa łączności i dostępności usług na obszarach wiejskich i oddalonych ma kluczowe znaczenie dla rozwiązania problemu wyludniania się tych regionów oraz wykluczenia społecznego i cyfrowego mieszkających tam osób starszych; wzywa zatem państwa członkowskie do uznania znaczenia różnorodności obszarów wiejskich i oddalonych oraz do rozwijania ich potencjału poprzez stymulowanie inwestycji w gospodarkę lokalną, wspieranie przedsiębiorczości i modernizację infrastruktury;

48. wzywa Komisję, aby wspierała państwa członkowskie w zwalczaniu ubóstwa, które dotyka przede wszystkim kobiety samotnie wychowujące dzieci i pogłębiło się w wyniku kryzysu, a także prowadzi do większego wykluczenia społecznego;

49. podkreśla zasadniczy wpływ stale rozwijających się technologii cyfrowych na życie codzienne obywateli, w związku z czym podkreśla potrzebę zapewnienia szybkiego internetu oraz niezbędnego i nowoczesnego wyposażenia technicznego w szkołach, szpitalach i wszystkich innych odpowiednich obiektach użyteczności publicznej, w tym skutecznego e-rządzenia; uważa, że możliwości, jakie stwarza uczenie się przez całe życie w połączeniu z cyfryzacją, mają zasadnicze znaczenie dla zapewnienia starzejącemu się społeczeństwu na obszarach wiejskich i oddalonych różnych możliwości, w tym dodatkowego dochodu; wzywa zatem Komisję i państwa członkowskie do wspierania programów edukacyjnych i szkoleniowych, które umożliwią starzejącej się ludności rozwijanie umiejętności i zdobywanie wiedzy w takich dziedzinach jak handel elektroniczny, marketing internetowy i technologie ICT; wzywa państwa członkowskie do zapewnienia wszystkim gospodarstwom domowym i instytucjom publicznym dostępu do szybkiego internetu i do wyposażenia cyfrowego oraz do przyspieszenia procesu nabywania umiejętności cyfrowych, zwłaszcza w przypadku słabszych grup;

50. jest zdania, że transformacja ekologiczna i cyfrowa w UE powinna w pełni wykorzystać potencjał starzejących się społeczności wiejskich; przypomina w związku z tym, jak ważne jest zapewnienie dostępu do szerokopasmowego internetu i podstawowych usług na obszarach wiejskich, wykorzystanie e-umiejętności i nowe podejście do zrównoważonego rozwoju, takie jak koncepcja inteligentnych wsi i zrównoważona transformacja systemu żywnościowego;

51. podkreśla, że ze względu na ewolucję, cyfryzację i specjalizację rolnictwa zarówno osoby pracujące w tym sektorze, jak i rozpoczynające działalność wymagają odpowiedniego przeszkolenia w zakresie technologii cyfrowych, zagadnień technicznych i ekonomicznych, oraz wzywa do promowania programów wymiany, dyskusji, szkoleń online i e-uczenia się;

52. wzywa państwa członkowskie do uwzględnienia szczególnej sytuacji starszych pracowników na rynku pracy poprzez takie działania jak zindywidualizowane szkolenia czy optymalizacja wymiaru godzin pracy;

53. wzywa Komisję do wspierania państw członkowskich w coraz szerszym wykorzystywaniu funduszy strukturalnych na inwestycje w publiczną opiekę nad dziećmi i opiekę nad osobami starszymi i niesamodzielnymi;

54. wzywa państwa członkowskie do sprzyjania funkcjonowaniu i zakładaniu organizacji zrzeszających osoby starsze i innych form partycypacji społecznej;

55. wzywa Komisję i Komitet Ochrony Socjalnej, aby w następnym sprawozdaniu na temat adekwatności emerytur w bardziej dogłębny sposób zbadały niestandardowe trajektorie na rynku pracy, w pełni analizując lukę emerytalną między kobietami i mężczyznami we wszystkich jej wymiarach i we wszystkich trzech filarach systemów emerytalnych; wzywa ponadto Komisję do oceny adekwatności emerytur minimalnych, które są szczególnie istotne dla uniknięcia ubóstwa wśród osób starszych;

56. podkreśla, że nowo powstająca srebrna gospodarka może stać się jedną z głównych sił napędowych gospodarki, szczególnie na obszarach wiejskich, i może stworzyć możliwości dla sektorów opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej, by oferowały opiekę wysokiej jakości w bardziej efektywny sposób; wzywa Komisję do uwzględniania w unijnych i krajowych strategiach potencjału srebrnej gospodarki i większego jej propagowania w państwach członkowskich, w tym w turystyce i wymianie kulturalnej ukierunkowanej na osoby starsze;

57. przypomina, że regiony najbardziej oddalone są szczególnie narażone na wyludnienie i wymagają specjalnego zestawu środków mających na celu złagodzenie negatywnych zmian demograficznych, którym często się zmagają; wzywa państwa członkowskie do aktywnego wykorzystywania dostępnych funduszy strukturalnych i inwestycyjnych w celu sprostania wyzwaniom, przed którymi stoją te regiony;

Środa, 7 lipca 2021 r.

58. wzywa Komisję i państwa członkowskie do angażowania organizacji reprezentujących i chroniących interesy osób starszych w podejmowanie decyzji, które ich dotyczą;

59. podkreśla, że telepraca może oferować obszarom oddalonym liczne możliwości jako jeden z najlepszych sposobów wykorzystywania technologii cyfrowych do powstrzymania odpływu populacji z obszarów wiejskich i oddalonych, a jednocześnie przynoszących korzyści lokalnym społecznościom i gospodarce; wzywa Komisję do przedstawienia unijnej agendy telepracy z zamiarem opracowania ram prawnych określających jasne minimalne normy i warunki pracy zdalnej w całej UE;

60. wzywa Komisję i państwa członkowskie, by uwzględniały prawa osób starszych z niepełnosprawnościami we wszystkich strategiach politycznych i programach dotyczących niepełnosprawności i starzenia się, zapewniając pełne przestrzeganie Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych;

Specjalne strategie i badania

61. wzywa państwa członkowskie do wykorzystywania funduszy UE i inwestycji prywatnych w połączeniu z inwestycjami krajowymi i lokalnymi, aby zapewnić przystępne cenowo, odpowiednie, bezpieczne i dostępne mieszkania osobom starszym, słabszym i w niekorzystnej sytuacji; podkreśla, że budynki powinny charakteryzować się dostępnością; podkreśla, że bezpieczne mieszkanie to takie, gdzie jest mniejsze ryzyko wystąpienia niebezpieczeństwa oraz gdzie łatwiej jest zareagować w razie niebezpieczeństwa; przypomina, że dostępne mieszkania powinny iść w parze z odpowiednią infrastrukturą;

62. podkreśla niezastąpioną rolę władz regionalnych i lokalnych w rozwiązywaniu wciąż pogłębiających się problemów demograficznych na obszarach wiejskich i oddalonych w sensowny i zrównoważony sposób;

63. wzywa Komisję i państwa członkowskie do promowania najlepszych praktyk w zakresie skutecznej polityki dotyczącej starzenia się;

64. wzywa państwa członkowskie, by promowały inicjatywy zachęcające do wzmacniania więzi międzypokoleniowych oraz do wspierania osób starszych, które z powodów zdrowotnych bądź finansowych muszą opuścić swoje miejsce zamieszkania, w znajdowaniu mieszkań odpowiadających ich potrzebom w przystępnej cenie;

65. wzywa państwa członkowskie, aby uwzględniły problematykę płci przy reformie systemów emerytalnych i dostosowywaniu wieku emerytalnego, biorąc pod uwagę różne modele pracy kobiet i mężczyzn oraz większe ryzyko dyskryminacji starszych kobiet na rynku pracy;

66. wzywa państwa członkowskie do zapobiegania przemocy wobec starszych kobiet i do naprawy sytuacji w ramach krajowych reakcji na COVID-19, w tym za pomocą telefonów zaufania i usług wsparcia, ze szczególnym uwzględnieniem domów opieki;

67. zwraca się do Komisji i państw członkowskich o stworzenie skutecznych programów walki z przemocą wobec kobiet, uwzględniających wymiar wieku, w celu zapobiegania nadużyciom fizycznym, seksualnym, psychologicznym i ekonomicznym, na jakie mogą być narażone osoby starsze, z których większość to kobiety; proponuje, aby przeprowadzono badania statystyczne dotyczące coraz częstszych przypadków przemocy wobec osób starszych w celu naświetlenia tego poważnego problemu, którego osoby starsze z reguły nie są w stanie zgłosić, gdyż akceptują taki stan rzeczy jako towarzyszący starości i niesamodzielności, oraz w celu skuteczniejszego zwalczania niegodziwego traktowania osób starszych przy większym zaangażowaniu ze strony całego społeczeństwa;

68. podkreśla, że mieszkalnictwo chronione i mieszkalnictwo wspomagane mogą sprzyjać deinstytucjonalizacji opieki; wzywa państwa członkowskie do zbadania możliwości promowania mieszkań chronionych, mieszkań wspomaganych i domów międzypokoleniowych oraz dostosowań mieszkaniowych w oparciu o kryteria jakości;

69. zachęca państwa członkowskie do prowadzenia akcji i kampanii informacyjno-edukacyjnych przeznaczonych dla osób starszych na temat bezpieczeństwa ruchu drogowego pokazujących wpływ zmian fizjologicznych i pogarszania się zdolności psychomotorycznych na zdolność poruszania się w ruchu drogowym, co poprawi bezpieczeństwo wszystkich uczestników ruchu;

70. zachęca państwa członkowskie do większych wydatków z ESF+, EFRR i z Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji na cele związane ze podnoszeniem i zmianą kwalifikacji starszych pracowników, promowaniem równego dostępu do usług publicznych, przy czym należy szczególnie zachęcać przedsiębiorstwa do zatrudniania starszych pracowników oraz dostosowywać infrastrukturę publiczną, w tym transport, i przestrzeń publiczną do potrzeb osób starszych; zachęca państwa członkowskie do sprzyjania, przy wsparciu z funduszy strukturalnych, inwestycjom w usługi

Środa, 7 lipca 2021 r.

publiczne na obszarach wiejskich, które przyciągnęłyby młodsze pokolenie i poprawiłyby dobrostan osób starszych mieszkających na tych obszarach; wzywa do większego wykorzystywania środków z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w celu przeciwdziałania izolacji i wykluczeniu społecznemu osób starszych na obszarach wiejskich i na obszarach w niekorzystnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów zagrożonych wyludnieniem; zachęca państwa członkowskie do skorzystania w tym względzie z możliwości oferowanych przez Next Generation EU;

71. podkreśla znaczenie odpowiednich, wiarygodnych i porównywalnych danych jako podstawy polityki i środków mających na celu sprostanie wyzwaniom demograficznym; wzywa Komisję do zmiany ram statystycznych UE poprzez podniesienie górnej granicy wieku w ramach gromadzenia danych, zapewnienie uwzględniania osób przebywających w placówkach opiekuńczych i dostarczania danych zdezagregowanych według kryterium płci i wieku, przy pełnym poszanowaniu prawa do prywatności i standardów w zakresie praw podstawowych; wzywa Komisję i państwa członkowskie do gromadzenia większej ilości danych i do aktywniejszego wspierania rozwoju badań naukowych dotyczących zdrowego starzenia się i chorób wieku starczego oraz warunków życia osób starszych;

72. z zadowoleniem przyjmuje plan działania związany z Europejskim filarem praw socjalnych i wzywa do szybkiego i skutecznego wdrożenia zasad zawartych w tym filarze; wzywa Komisję, aby w celu poprawy i wzmocnienia reprezentacji osób starszych w procesie stanowienia prawa UE na wzór istniejącego Europejskiego Parlamentu Młodzieży rozważyła sfinansowanie takiej inicjatywy w ramach unijnego programu „Prawa, równość i obywatelstwo”;

73. wzywa Komisję i państwa członkowskie do skoncentrowania działań na wydłużeniu lat zdrowego życia osób starszych; podkreśla w związku z tym znaczenie programów promocji zdrowia i programów edukacji zdrowotnej przez całe życie, programów profilaktyki i badań przesiewowych oraz podejmowania nowych inicjatyw, takich jak lepsza polityka zapobiegania chorobom i skuteczniejsze programy opieki zdrowotnej w celu sprzyjania starzeniu się w dobrym zdrowiu; wzywa Komisję i państwa członkowskie do aktywnego zaangażowania się w Dekadę starzenia się w dobrym zdrowiu WHO poprzez opracowanie w UE planów dotyczących starzenia się w dobrym zdrowiu, które obejmą dostęp do usług zdrowotnych i opiekuńczych, oraz strategii promocji zdrowia i profilaktyki; wzywa Komisję do stworzenia ambitnego programu badawczego dotyczącego zdrowia fizycznego i psychicznego w ramach programu „Horyzont Europa”; zachęca państwa członkowskie, by rozważyły wykorzystanie w tym celu środków przewidzianych w wieloletnich ramach finansowych i w Next Generation EU;

74. wzywa państwa członkowskie, by zachęcały do wymiany międzypokoleniowej, m.in. poprzez promowanie wśród młodych ludzi wolontariatu na rzecz osób starszych, oraz by wspierały i finansowały ośrodki międzypokoleniowe, gdyż mogą one odgrywać kluczową rolę w zwalczaniu dyskryminacji ze względu na wiek i w dbaniu o integrację społeczną osób starszych; zachęca państwa członkowskie, by tworzyły ośrodki opieki oparte na społeczności oraz oferowały możliwości wolontariatu i uczenia się przez całe życie skierowane do osób starszych w pobliżu szkół i przedszkoli oraz by działały na rzecz budowania więzi międzypokoleniowych, zachęcając do wymiany między tymi placówkami; wzywa państwa członkowskie i Komisję do promowania programów, projektów i działań, które przyczyniają się do większego udziału osób starszych w życiu społecznym, kulturalnym i politycznym;

75. wzywa Komisję i państwa członkowskie do propagowania i wspierania rynku pracy sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz koncepcji społeczeństwa, które umożliwia jednakowy udział i korzysta z umiejętności i talentów wszystkich osób; wzywa państwa członkowskie do opracowania strategii w zakresie zdolności do zatrudnienia i zarządzania karierą w celu przygotowania się na starzejącą się siłę roboczą i bardziej niestabilne rynki pracy w kontekście częstych i głębokich przemian na rynkach pracy; podkreśla, że takie strategie powinny obejmować promowanie edukacji, szkoleń i uczenia się przez całe życie pod adresem osób w każdym wieku, zdrowe miejsca pracy odpowiednio dostosowane do pracowników mających problemy zdrowotne lub pracowników z niepełnosprawnościami, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz sprzyjanie wymianom między pokoleniami w miejscu pracy; wzywa ponadto unijną platformę Kart różnorodności do położenia większego nacisku na popularyzowanie zróżnicowania pod względem wieku i (nie)pełnosprawności w miejscach pracy; wzywa Komisję, aby w nowych strategicznych ramach na rzecz bezpieczeństwa i higieny w miejscu pracy położyła nacisk na zagrożenia psychospołeczne i fizyczne związane z wiekiem, zarówno w przypadku kobiet, jak i mężczyzn; podkreśla, że bezpieczeństwo i higiena pracy mają zasadnicze znaczenie;

76. wzywa Komisję i państwa członkowskie do ułatwiania dostępu do zatrudnienia osobom w wieku 60 lat i starszym, w szczególności kobietom, ponieważ zwiększyłyby to ich dochody przez resztę życia, a także do wprowadzenia działalności zawodowej o niskim ryzyku w niepełnym wymiarze godzin dla osób starszych, które nadal cieszą się zdrowiem i są zdolne do wzięcia na siebie obowiązków; podkreśla znaczenie tworzenia możliwości płatnego zatrudnienia

Środa, 7 lipca 2021 r.

dla osób, które osiągnęły już ustawowy wiek emerytalny, lecz chcą pozostać lub ponownie stać się aktywne, nie tylko w celu uzyskania dodatkowego dochodu, ale także by poradzić sobie z wykluczeniem społecznym; zachęca ponadto do stworzenia zachęt sprzyjających wolontariatowi i mentoringowi, by nakłonić do przekazywania wiedzy między pokoleniami; podkreśla, że takie środki i działania nie mogą odbywać się kosztem młodych osób poszukujących pracy lub długotrwale bezrobotnych;

77. wzywa Komisję do opracowania unijnej strategii dotyczącej opiekunów; podkreśla, że inwestycje w usługi opiekuńcze są niezbędne, ponieważ nie tylko zwiększą wskaźniki zatrudnienia kobiet, zapewniając wcześniejszym nieformalnym opiekunom możliwości zatrudnienia w gospodarce formalnej i wspierając równowagę między życiem zawodowym a prywatnym kobiet, ale również poprawią warunki życia osób starszych przez inwestycje w placówki opieki długoterminowej, środki mające na celu poprawę zdrowia psychicznego i przeciwdziałanie izolacji oraz środki zapobiegające przemocy wobec starszych kobiet i zwalczające taką przemoc, a także inwestycje w zdrowie i edukację społeczeństwa, aby zagwarantować, by w okresie starzenia się ludzie byli aktywni i pozostali w dobrym zdrowiu; wzywa państwa członkowskie do przyjęcia zestawu wskaźników opisujących dostęp do systemów opieki nad osobami starszymi i ich stabilność oraz do przyjęcia wspólnych ram jakości usług opieki nad osobami starszymi; podkreśla, jak ważne jest zagwarantowanie, że opieka nad osobami starszymi pozostanie w kompetencjach krajowych;

78. wzywa państwa członkowskie do poświęcenia większej uwagi osobom starszym, szczególnie podatnym na infekcje wirusowe, w tym COVID-19; wzywa Komisję i państwa członkowskie do walki z izolacją, zaniedbaniem i wykluczeniem społecznym osób starszych podczas pandemii COVID-19 poprzez sprzyjanie kampaniom uświadamiającym, prowadzenie badań, ułatwianie wymiany poglądów oraz łączenie unijnych funduszy strukturalnych i inwestycyjnych; wzywa ponadto państwa członkowskie, by zagwarantowały egzekwowanie praw pacjentów w ramach transgranicznej opieki zdrowotnej, a także dostęp do bezpiecznych i przystępnych cenowo leków; podkreśla, że pandemia COVID-19 wykazała, że UE musi być bardziej solidarna; wzywa Komisję do opracowania i przyjęcia Europejskiej karty praw osób starszych na podstawie art. 25 Karty;

79. dostrzega istotną rolę, jaką polityka spójności i WPR mogłyby odegrać w promowaniu i zwiększaniu szans na zatrudnienie i integracji kobiet na obszarach wiejskich i oddalonych borykających się z problemami demograficznymi; wzywa państwa członkowskie do lepszego wykorzystywania w tym celu odpowiednich funduszy;

80. apeluje do państw członkowskich o wykorzystanie środków z instrumentu REACT-EU do przeciwdziałania zmianom demograficznym⁽⁵⁴⁾;

81. podkreśla, że nowe technologie i innowacyjne metody mogą okazać się przydatne w obniżaniu kosztów usług świadczonych w interesie ogólnym, przy jednoczesnym utrzymaniu poziomu życia i jakości usług na odległych i słabo zaludnionych obszarach; zachęca państwa członkowskie oraz odpowiednie władze regionalne i lokalne do inwestowania w niekonwencjonalne i innowacyjne środki mające na celu zapewnienie podstawowych usług dla społeczeństwa i stworzenie odpowiedniego środowiska zachęcającego ludzi do powrotu i odwrócenia tendencji depopulacyjnych;

82. wzywa państwa członkowskie do zintensyfikowania wymiany najlepszych praktyk w tworzeniu odpowiednich polityk i inicjatyw demograficznych mających na celu wykorzystanie możliwości i sprostanie wyzwaniom związanym ze starzeniem się populacji UE;

83. przypomina o specyfice gospodarstw rodzinnych łączących działalność rolniczą z życiem rodzinnym, przy udziale rolników w starszym wieku, którzy pozostają aktywni nawet po osiągnięciu wieku emerytalnego;

84. dostrzega, że osoby starsze, w tym rolnicy, mogą stać się siłą napędową dynamicznej srebrnej gospodarki na obszarach wiejskich opartej na innowacjach społecznych, integracyjnych społecznościach wiejskich i zdrowszym otoczeniu; wzywa Komisję do przeprowadzenia starannej oceny tego potencjału przy opracowywaniu długoterminowej wizji dotyczącej obszarów wiejskich i aktywnego starzenia się;

85. wzywa instytucje administracji publicznej, aby zainicjowały utworzenie szczególnego systemu ochrony przed bezrobociem w rolnictwie, które ma specyficzny charakter z uwagi na sezonowość pracy; podkreśla, że zwiększy to ochronę osób podejmujących pracę w rolnictwie;

⁽⁵⁴⁾ COM(2020)0241, s. 20.

Środa, 7 lipca 2021 r.

86. podkreśla, że w rolnictwie starzenie się siły roboczej i brak wymiany pokoleń to poważniejszy problem niż w innych sektorach; uważa, że pojawienie się nowych ścieżek rozwoju zawodowego, dzięki którym wzrośnie atrakcyjność i opłacalność zawodów rolniczych, a tym samym wymiana pokoleń, ma kluczowe znaczenie dla odwrócenia tej tendencji;

87. zauważa, że tylko 11 % wszystkich gospodarstw rolnych w Unii Europejskiej prowadzonych jest przez rolników w wieku poniżej 40 lat⁽⁵⁵⁾; wzywa państwa członkowskie do usunięcia wszelkich barier uniemożliwiających młodym rolnikom podjęcie pracy w sektorze rolnym, takich jak utrudniony zakup gruntów; wzywa ponadto państwa członkowskie do promowania nowych sposobów współpracy międzypokoleniowej, takich jak partnerstwa, wspólne użytkowanie gruntów, dzierżawa długoterminowa i inne rozwiązania, które mogłyby zaradzić problemowi braku gruntów i motywować młodzież do pracy w rolnictwie;

88. ponownie zwraca uwagę na niektóre utrudnienia w wymianie pokoleń w rolnictwie, związane z dostępem do gruntów i przekazywaniem gospodarstw rolnych z pokolenia na pokolenie; przypomina, że rolnicy w starszym wieku borykający się z ryzykiem niskich emerytur, utraty dochodów (w tym dopłat w ramach WPR) i wykluczenia społecznego na obszarach wiejskich po przejściu na emeryturę zazwyczaj pozostają aktywni i dłużej utrzymują swoje gospodarstwa; podkreśla w związku z tym potrzebę wprowadzenia odpowiednio dostosowanych instrumentów politycznych, gwarantujących płynne przekazywanie gospodarstw rolnych i aktywne starzenie się rolników w starszym wieku w społecznościach wiejskich;

89. zauważa, że w wielu państwach członkowskich krajowe systemy emerytalne nie zapewniają emerytowanym rolnikom wystarczających dochodów; wyraża ubolewanie, że często jedynym sposobem radzenia sobie z tą sytuacją jest kontynuowanie działalności rolniczej po przekroczeniu ustawowego wieku emerytalnego, co spowalnia wymianę pokoleń; podkreśla, że wsparcie w ramach WPR nie ma na celu zastąpienia systemu emerytalnego;

90. odnotowuje rosnące zapotrzebowanie na wysoko wykwalifikowanych, młodych specjalistów w dziedzinie rolnictwa, szczególnie w regionach, oraz zwraca uwagę na potrzebę podjęcia działań w celu zachęcenia młodych ludzi do studiowania zawodów rolniczych, a także ułatwienia transferu wiedzy osób starszych młodemu pokoleniu;

91. jest zdania, że partnerstwo pomiędzy starszym i młodszym pokoleniem jest kluczem do pogłębienia solidarności międzypokoleniowej, transferu wiedzy i wzajemnego uczenia się, co jest szczególnie ważne dla stosowania w rolnictwie nowych technologii i umiejętności cyfrowych;

92. uważa, że członkowie rodziny nadal stanowią zdecydowaną większość siły roboczej w europejskich gospodarstwach rolnych, zauważa jednak, że liczba tego rodzaju siły roboczej od lat stale maleje, a w najbliższej przyszłości spodziewany jest dalszy spadek; podkreśla, że postępujący proces wyludniania obszarów wiejskich, który obserwuje się w niektórych częściach UE, przyczynia się do powstania na tych obszarach problemów gospodarczych, społecznych i środowiskowych, które wymagają ambitnych i skoordynowanych działań politycznych;

93. podkreśla znaczenie wspierania różnorodności obszarów wiejskich i zachęcania do inwestycji w projekty wspierające lokalne gospodarki, w tym lepszą dostępność transportu i łączność cyfrową; uważa, że należy przypomnieć, że utrzymanie zatrudnienia w rolnictwie ma bezpośredni wpływ na podtrzymanie żywotności gospodarki wiejskiej; uważa ponadto, że nie należy lekceważyć wyzwań, przed którymi stoi ogół rolników, polegających na zrozumieniu roli nowoczesnych technologii i innowacji w rolnictwie oraz ich stosowaniu; podkreśla zatem rolę kształcenia zawodowego przez całe życie, usług doradczych i wymiany wiedzy, zarówno w ramach WPR, jak i w szerszym kontekście;

94. uważa, że za pomocą odpowiednich usług publicznych należy ułatwić kobietom dostęp do rozwoju zawodowego w rolnictwie;

95. stwierdza, że starzenie się społeczeństwa, szczególnie na obszarach rolniczych i wiejskich, stanowi nieuniknioną tendencję, którą koniecznie należy wziąć pod uwagę w polityce gospodarczej i społecznej; jest zdania, że kwestia starzenia się społeczeństwa wymaga podejścia wielowymiarowego i podkreśla znaczenie propagowania szerszej komplementarności i synergii pomiędzy obszarami polityki i instrumentami wsparcia; przypomina, że odpowiednie zasoby i usługi są niezbędne do zapewnienia osobom starszym warunków odpowiednich do ich wieku;

⁽⁵⁵⁾ Eurostat, „Farmers and the agricultural labour force – statistics” [Rolnicy i siła robocza w rolnictwie – statystyki], dane pobrane w listopadzie 2018 r.

Środa, 7 lipca 2021 r.

96. podkreśla, że nierówności w zakresie dostępu do gruntów, dopłat bezpośrednich i wsparcia, zarówno między krajami UE, jak i w ich obrębie, należą do kwestii, które należy rozwiązać, aby powstrzymać pogarszanie się sytuacji w regionach, zachęcić starsze osoby w wieku emerytalnym do odejścia z rolnictwa, a młodych ludzi do zajęcia się rolnictwem;

97. wzywa państwa członkowskie do uwzględnienia przy opracowywaniu planów strategicznych odsetka osób starszych (powyżej 65. roku życia) w regionach wiejskich oraz do rozważenia wprowadzenia środków uwzględniających osoby starsze zamieszkałe na terenach wiejskich lub do nich adresowanych, na przykład poprzez bardziej elastyczne podejście do warunków mających zastosowanie do rzeczywistego i aktywnego udziału tej grupy wiekowej w życiu gospodarczym danego regionu;

98. podkreśla, że w związku z sytuacją wywołaną pandemią COVID-19 i w celu rozwiązania problemu starzenia się populacji wiejskiej oraz wspierania kobiet w przejmowaniu głównej odpowiedzialności za gospodarstwa konieczne jest wspieranie dynamicznego rozwoju życia wiejskiego dzięki ograniczaniu biurokracji, inwestowaniu w infrastrukturę i usługi wysokiej jakości;

99. stwierdza, że efektywny system transportu jest jednym z warunków wstępnych regionalnego rozwoju gospodarczego, spójności terytorialnej i rozwoju potencjału regionów; uważa, że należy zatem zapewnić niezbędne środki finansowe na rozwój i utrzymanie połączeń transportowych, które mogłyby zachęcić starsze pokolenie do dłuższej pracy w rolnictwie i przyciągnąć młodych ludzi z ośrodków regionalnych do pracy na wsi;

100. podkreśla rolę i znaczenie WPR dla promowania wymiany pokoleń w sektorze rolnym; wzywa państwa członkowskie do priorytetowego potraktowania działań strategicznych mających na celu zwiększenie liczby młodych rolników oraz do sprzyjania spójności tych działań z innymi instrumentami dostępnymi na szczeblu krajowym i unijnym;

101. podkreśla centralną rolę lokalnych i oddolnych inicjatyw rozwojowych w utrzymywaniu i przywracaniu życia i dynamiki lokalnej gospodarki wiejskiej, a także potrzebę utrzymania wystarczającego poziomu finansowania inicjatywy LEADER; wzywa państwa członkowskie do pełnego wykorzystywania potencjału inicjatywy LEADER;

102. odnotowuje rolę usług świadczonych przez organizacje pozarządowe, zwłaszcza na rzecz osób starszych; wzywa do zwiększenia finansowania działalności organizacji pozarządowych w regionach;

o

o o

103. zobowiązuje swojego przewodniczącego do przekazania niniejszej rezolucji Radzie i Komisji.
